Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Národní hospodářství

KOMPARACE A ANALÝZA APLIKACE FRANCOUZSKÉHO PENZIJNÍHO SYSTÉMU NA ČESKÝ PENZIJNÍ SYSTÉM (2017)

bakalářská práce

Autor: Alexandra Giogasová

Vedoucí práce: Ing. Petr Brabec

Rok: 2019

Prohlašuji na svou čest, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

Alexandra Giogasová

V Praze, duben 2019

Vysoká škola ekonomická v Praze
Katedra hospodářské a sociální politiky

Národohospodářská fakulta
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Alexandra Giogasová**

Studijní program: Ekonomie a hospodářská správa

Obor: Národní hospodářství

Název tématu: **Komparace a analýza aplikace francouzského penzijního systému na český penzijní systém (2017)**

Zásady pro vypracování:

1. Cíl práce:
   Cílem práce je komparace penzijních systémů v České republice a Francii s následnou analýzou případné aplikace francouzského penzijního systému na systém český s ohledem na náhradový poměr, zásluhovost, solidaritu a další parametry.
2. Význam, aktuálnost nebo očekávaný přínos zvoleného tématu:
   Penzijní systém v České republice prochází neustálým diskurzem s ohledem na jeho efektivitu, udržitelnost a nevyvážené náhradové poměry pro různé příjmové skupiny obyvatelstva. Inspirace jinými penzijními systémy z Evropy je jednou z možností dalšího vývoje. Bakalářská práce bude primárně komparací českého a francouzského systému s následnou analýzou aplikace francouzského systému na systém český.
3. Charakteristika teoretické části práce:
   Teoretická část bude rešerší odborné literatury věnující se penzijním systémům obecně, tedy deskripci jejich typů, funkcí, druhů financování, možností provozovatelů systémů a jednotlivých výhod a nevýhod. Následně budou vysvětleny principy penzijních systémů obou zmiňovaných zemí a dále také popsán jejich historický vývoj.
4. Charakteristika praktické části práce:
   V praktické části bude provedena komparace obou systémů a následně provedena detailní analýza možné aplikace francouzského penzijního systému na Českou republiku.
5. Klíčová slova:
   penzijní systém, Česká republika, Francie, sociální politika

Rozsah práce: 55 normostran

Seznam odborné literatury:

1. DURDISOVÁ, J. – KOTÝNKOVÁ, M. – KREBS, V. – SUNEGA, P. *Sociální politika.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.
2. LOUŽEK, M. *Důchodová reforma.* Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2612-3.
3. RYTÍŘOVÁ, L. *Důchodový systém v České republice.* Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-821-5.
4. AUBERT, Patrick; BACHELET, Marion. Disparités de montant de pension et redistribution dans le système de retraite français. INSEE, série des documents de travail de la Direction des Études et Synthèses Économiques, G, 2012, 6.
5. DUBOIS, Yves, et al. L'exercice européen de projection des dépenses de retraites: à l'horizon 2060, leur poids dans le PIB reculerait fortement en France. 2015.
6. PALIER, Bruno. Gouverner la sécurité sociale: les réformes du système français de protection sociale depuis 1945. Presses universitaires de France, 2005.

Datum zadání bakalářské práce: říjen 2018

Termín odevzdání bakalářské práce: prosinec 2018

Alexandra Giogasová
Řešitelka

Ing. Petr Brabec
Vedoucí práce

doc. Ing. Miroslav Sevčík, CSc.
Vedoucí katedry

prof. Ing. Zdeněk Chytil, CSc.
Děkan NF VŠE

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je komparace penzijního systému Francie a České republiky a následné zjištění, zda je francouzský systém výhodnější či nikoliv. Teoretická část práce se zabývá základními modely sociální politiky, následnému popisu penzijních systémů obou zemí a jejich historickým vývojem. V praktické části práce jsou porovnávány parametry obou penzijních systémů a hrubé náhradové poměry, dále jsou ukázány tři modelové příklady za různé příjmové skupiny a příklad znázorňující příjmy a výdaje při aplikaci francouzského systému.

Klíčová slova: penzijní systém, Česká republika, Francie, sociální politika

JEL klasifikace: H75, I38

Abstract

The aim of the bachelor thesis is comparison of pension systems in France and Czech republic and finding, if French type of pension system would be more suitable for Czech republic or not. The theoretical part of the thesis describes models of social politics and pension systems in both countries and their history. The practical part is about comparing replacement ratios and examples of applications of the french system on different earning groups and then on Czech republic.

Key words: pension systém, Czech republic, France, social politics

JEL clasification: H75, I38

Obsah

Úvod 1

1 Teoretická část 3

1.1 Modely sociální politiky 3

1.2 Penzijní systémy 4

1.2.1 Klasifikace podle typu konstrukce 5

1.2.2 Klasifikace podle provozovatele 6

1.2.3 Klasifikace podle typu penzijního plánu 6

1.2.4 Klasifikace podle financování penzijního systému 7

1.3 Penzijní systém v České republice 9

1.3.1 I. pilíř 9

1.3.2 III. Pilíř Doplňkové penzijní spoření 10

1.3.3 Vývoj penzijního systému v České republice 11

1.4 Penzijní systém ve Francii 13

1.4.1 I. pilíř 14

1.4.2 II. pilíř 14

1.4.3 Vývoj penzijního systému ve Francii 15

2 Praktická část 20

2.1 Komparace systémů 20

2.2 Náhradové poměry 21

2.2.1 Agregovaný náhradový poměr penzí 21

2.2.2 Komparace hrubých náhradových poměrů 23

2.2.3 Čisté náhradové poměry 26

2.2.4 Hranice chudoby 29

2.3 Analýza aplikace francouzského penzijního systému na systém český .. 31

2.3.1 Modelové příklady 31

2.3.2 Příjmy a výdaje na penze, v případě aplikace francouzského systému 38

Závěr 41

Úvod

Správné nastavení principů penzijního systému je velice důležité pro následné hladké fungování v průběhu dalších let. Penzijní systém v daném státě musí být nastaven tak, aby byl dlouhodobě časově i finančně udržitelný. Toto téma je velice aktuální z důvodu neustálého stárnutí populace, které je zapříčiněno lepší zdravotní péčí a celkově lepšími podmínkami pro život samotný. Vyšší věk dožití je zajisté pozitivním jevem, avšak může mít nepříznivý vliv na již zmíněnou udržitelnost financování průběžných penzijních systémů, jak také ve své práci uvádí Janíčko a Tsharakyan *„V případě konvenčně uváděného nepříznivého demografického vývoje (neboli tzv. stárnutí populace je nesnadné/nemožné tzv. ufinancovat průběžný systém, jelikož se snižuje množství přispěvatelů, a tak i celková suma prostředků, z níž jsou následně vypláceny starobní penze.“* (Janíčko, Tsharakyan, 2013, str.324).

Cílem této práce je porovnání českého penzijního systému se systémem francouzským a aplikace francouzského systému na Českou republiku. Výstupem práce bude zjištění, zda by byl francouzský systém penzí a celkového financování lepším, či horším řešením pro Českou republiku. Ve chvíli, kdy si nejsme jisti, jak dlouho jsme schopni penze postavené na takovém principu ufinancovat, je jednou z možností tento způsob porovnávání s jiným státem. Díky tomu, si jsme schopni potvrdit či vyvrátit hypotézu, zda by pro naši zemi byl způsob a princip penzijního systému jiné země relevantní nebo ne.

V teoretické části práce budou jednoduše vysvětleny základní pojmy týkající se dané problematiky a také typy penzijních systémů, různé druhy jejich financování a popsání výhod a nevýhod. Dále bude práce zaměřena na popsání principů penzijního systému v České republice a nástin historického vývoje systému. Popisování historického vývoje se nemusí zdát důležité, avšak díky němu se dozvíme na jakých pilířích a podstatách v minulosti sociální či penzijní systém stál, proč a jak to bylo změněno a popřípadě zda by změna v České republice na příklad Francie nebyla jen opakováním historie. To vše bude obdobně popsáno na francouzském případě.

Praktická část práce se bude zaměřovat na aplikaci francouzského penzijního systému na systém český, toto bude provedeno za pomocí různých parametrů, kterými jsou čistý a hrubý náhradový poměr. Tedy odstupňované náhradové poměry pro pojištěnce s polovinou průměrné mzdy, průměrnou mzdou a dvakrát vyšší mzdou, než je průměrná. U I. Pilíře se budou komparovat povinné odvody do něj a na závěr a vyústění práce bude vypočteno to nejdůležitější, zda by byl francouzský systém odvádění a vyplácení penzí pro Českou republiku výhodnější a nebo ne.

1 Teoretická část

1.1 Modely sociální politiky

V sociální politice rozlišujeme tři modely, ke kterým se stát svojí aktivitou a angažovaností při přerozdělování a udržení sociální rovnosti mezi obyvateli může přiklonit. Tyto přístupy jsou dány nejen historií dané země, ale také momentálním politickým uspořádáním, ve kterém se země nachází a dále aktuální situací veřejných financí. (Krebs 2010, Kaczor 2015)

Reziduální model sociální politiky

Tento typ sociální politiky se zakládá především na vlastní odpovědnosti každého jedince. U reziduálního modelu je hlavním přesvědčením, že nejdříve se má jedinec pokusit zajistit si své sociální blaho sám nebo za pomoci rodiny. V případě, že tyto prostředky selžou, mohou se sociálně znevýhodnění obrátit na nestátní instituce, které jsou, za působení tohoto modelu, na trhu velice rozšířeny. Pokud i subjekty jako nadace, fondy a jiné nepomohou nebo nejsou schopny pomoci, dostane se jedinci podpory od státu. Poskytnutá podpora je velice nízká a před poskytnutím se testuje příjem a majetek jedince. Ze všech tří modelů je u reziduálního nejnižší míra přerozdělování. Nejblíže tomuto modelu jsou Velká Británie, USA a Japonsko. (Duková 2013, Krebs 2010)

Výkonový model sociální politiky

Výkonový model se vyznačuje tím, že hledí na ekonomickou aktivitu a produktivitu občanů. „*Výkonově orientované sociální systémy tedy v praxi staví především na dávkách pojistného typu, kde nárok na dávku vzniká až po určité minimální době ekonomické aktivity, resp. minimálním objemu peněz odvedených z příjmů konkrétního občana ve prospěch sociálního systému dané země.“* (Kaczor 2015, str. 37). Příkladem takové dávky, která funguje na tomto principu v českém systému, je podpora v nezaměstnanosti, u které platí, že jedinec, který chce na tuto dávku dosáhnout, musí za poslední dva roky odpracovat minimálně jeden celý, právě tento jeden rok představuje minimální dobu ekonomické aktivity, na které je dávka založena. (Kaczor 2015)

Míra redistribuce je u tohoto modelu vyšší, než u předchozího reziduálního. Tento typ můžeme naleznout v sociálních systémech Francie, Rakouska či Německa. (Krebs 2010)

Redistributivní model sociální politiky

Pro tento model je typická vysoká angažovanost státu a velmi vysoká míra přerozdělování. *„Jeho nosnou myšlenkou je, že sociální potřeby lidí vnímá jako sociální práva.“* (Krebs 2010, str. 54). V zemích, kde sociální systém funguje na tomto principu, je financováním velké škály sociálních aktivit, přehnaně zatěžován státní rozpočet. *„Redistributivně laděné sociální systémy jsou často kritizovány právě za to, že zde je vypláceno poměrně široké spektrum různých dávek relativně širokému spektru občanů. To může některé jedince motivovat k tomu, aby preferovali sociální dávky před vlastní ekonomickou aktivitou.“* (Kaczor 2015, str. 37). K takovému chování se schylují lidé, u kterých je rozdíl mezi vyplacenými dávkami a jejich mzdou zanedbatelný.

Jak je patrné již z názvu, u tohoto modelu je míra přerozdělování nejvyšší. Představiteli tohoto modelu jsou například země bývalého východního bloku (sem patří i Česká republika), Holandsko, Dánsko a země Skandinávie. (Duková, 2013)

1.2 Penzijní systémy

Dříve se lidé zajišťovali na stáří sami a spoléhali se na pomoc hlavně od svých blízkých, postupem času, kdy se sociální zabezpečení začalo rozmáhat, se od této myšlenky začalo opouštět a lidé se začali spoléhat hlavně na stát. Skrze penzijní systémy se státy snaží zprostředkovat a zajistit svým občanům podmínky a finance pro důstojné stáří. (Loužek, 2014)

Systémy mezi zeměmi se od sebe liší, to je dáno jak historií daného státu, vývojem ekonomiky, ale také politickým uspořádáním. Systémy se dají rozdělit dle různých kritérií, kterými se bude tato kapitola zabývat

- Klasifikace dle konstrukce
- Klasifikace dle pozorovatele
- Klasifikace podle typu penzijního plánu
- Klasifikace podle financování penzijního systému

1.2.1 Klasifikace podle typu konstrukce

Podle typu konstrukce se rozděluje na dva hlavní modely konstrukce a těmi jsou Bismarckův pojistný systém a Beveridgeův pojistný systém. Postupně se tyto dva typy přetvářely podle hospodářské a sociální situace různých zemí a z toho jsou nejčastějšími další dva modely. Těmi jsou „*pojistný systém s minimální výší a tzv. dvousložkový důchod, kdy jedna část důchodu je stanovena v jednotné výši a druhá část závisí na výši pojistného"*. (Krebs 2010, str. 201-202).

Bismarckův pojistný systém

„*Bismarckovská tradice je odvozena od systému sociálního pojištění zavedeného německým kancléřem Bismarckem, v roce 1889, kdy vznikl systém starobních a invalidních důchodů, následovaný zdravotním pojištěním a úrazovým pojištěním. Bismarckovský model usiluje o udržení životní úrovně pojištěných."* (Loužek 2014, str. 14).

Princip výpočtu výše důchodu je takový, že se vypočítává daným procentem z průměrného výdělku, který je stanoven za určité období. Toto období je dáno jako, buď značná část let z dob ekonomické aktivity pojištěnce anebo celoživotní období. Z důvodu každoročního růstu mezd jsou parametry struktury pojistného systému každý rok upravovány. (Krebs 2010)

Beveridgeův pojistný systém

H.W. Beveridge byl průkopníkem myšlenky státu blahobytu. V roce 1942 přišel se svou zprávou o „sociálním pojištěním a příbuzných službách", která je jedním z hlavních textů sociální politiky. (Loužek,2015)

Tento systém je založen na redistribuci pomocí daní a transferů. Dávky vyplácené pojištěncům jsou rovné a pojištěnci připadá nárok na dávku ve chvíli, kdy dosáhne určité věkové hranice (jako je tomu například v Nizozemsku) nebo splní dobu pojištění k získání dávky (tak je tomu např. ve Velké Británii). Důchodová částka je přiměřeně upravována dle růstu cen. (Krebs 2010, Duková 2013)

Dvousložková konstrukce

Jedná se o spojení předchozích dvou systémů. Důchod se tedy skládá ze dvou částí, pevné složky a složky, která je dána procentuální výší. Tato konstrukce umožňuje státu hýbat buď s první, nebo druhou složkou, s ohledem na momentální ekonomickou a společenskou situaci. (Bezděk, 2000)

Pojistný systém se stanoveným minimem

Jde o upravený Bismarckův systém, u kterého lze při splnění určité doby placení pojistného, získat minimální částku důchodu, bez ohledu na výši pojistného, které bylo za tuto dobu zaplaceno. (Krebs, 2015)

1.2.2 Klasifikace podle provozovatele

Penzijní systémy mohou být provozovány soukromým nebo veřejným sektorem. Mezi zeměmi je rozdílné, jaký podíl na provozování má státní či soukromý sektor, ale nejběžnější praktikou je, že se podílí oba. V případě, kdy je provozovatelem stát, je zodpovědný za výběr příspěvků a vyplácení pojistného. V případě, že výběr a vyplácení penzí zaštituje soukromý sektor jsou nejčastější dva způsoby. Prvním způsobem je, že je za penzijní plán odpovědný zaměstnavatel nebo zavedení individuálních penzijních účtů. (Bezděk,2000)

1.2.3 Klasifikace podle typu penzijního plánu

Dávkově definované systémy (DB – defined benefit)

„Dávkově definované systémy garantují určitou výši penzijních dávek, většinou v závislosti na kombinaci faktorů jako počet let, po které jedinec odváděl příspěvky do systému, výše příjmů jedince za určité období a výše tzv. akruálního parametru, jenž bývá stanoven zákonem.“ (Bezděk 2000, str. 14). Takto definovaný systém pojištěncům umožňuje, spočítat si budoucí vyplácenou penzi, ještě před odchodem do důchodu.

Příspěvkově definované systémy (DC – defined contribution)

U tohoto typu jedinci nemají takovou jistotu, v ohledu výše budoucího důchodu. Účastnící systému platí danou příspěvkovou sazbu, výše budoucích vyplacených penzí v důchodovém věku závisí na sumě odvedených příspěvků a také na míře výnosů z investic příspěvků na kapitálovém trhu. (Krebs 2010)

Hypotetické příspěvkově definované systémy (NDC – notional defined contribution)

„Každý účástník má v rámci systémů svůj (zdánlivý) individuální účet, na který se mu připisují jím odvedené příspěvky a jejich zhodnocování v čase.“ (Krebs 2010, str.199). Zhodnocování odvedených příspěvků je závislé na hypotetické míře výnosnosti, která se liší od tržní tím, že je vysvětlována jako míra růstu základu, z kterého jsou příspěvky odváděny, tedy ze mzdy nebo platu. Tyto příspěvky jsou hned přerozděleny a vyplaceny jako dávky jedincům, kteří jsou aktuálně v důchodu. (Krebs 2010)

1.2.4 Klasifikace podle financování penzijního systému

Státní rozpočet

V případe financování penzijního systému ze státního rozpočtu jedinci neodvádí pojistné, zdrojem pro výplatu dávek jsou daně z příjmu. U tohoto financování se nejvíce projevuje sociální solidarita, jelikož lidem, kterým roste příjem, roste i daňové zatížení, ale úroveň dávky se oproti výdělku nezvyšuje, naopak klesá. Z toho plyne, že lidé s vyššími příjmy jsou solidární k lidem s příjmy nižšími.

Příspěvky na sociální důchodové pojištění

Tento druh pojištění je stejně jako předchozí financován ze státního rozpočtu. Rozdílem je, že základem pro výplatu dávek není daň z příjmu, ale právě příspěvek na sociální důchodové pojištění. Tyto příspěvky jsou dány jednotným procentem

z výdělku, procentní sazba je nastavena tak, aby suma vybraných peněz pokryla výdaje na dávky. S procentní sazbou se dá dle potřeby hýbat tak, aby nedocházelo k deficitu, ale ani přebytku v rozpočtu. Systém je průhledný a jedinec ví, na co jsou jeho peníze odváděny.

Průběžné financování (PAYG – Pay as you go)

„PAYG je systém, který vychází z myšlenky mezigenerační solidarity a příslibu budoucí péče. Jde o uspořádání, kdy lidé v současnosti výdělečně činní odvádí příspěvky na sociální pojištění a z těchto prostředků jsou ihned vypláceny dávky současným důchodcům.“ (Krebs 2010, str. 196-197). Tato metoda je oproti předchozím spojena s vyššími administrativními náklady. Zároveň by systém měl být nastavený tak, aby dlouhodobě nevznikaly rozdíly mezi příjmy a výdaji. V případě, že výdaje převyšují příjmy, musí být zbytek prostředků doplacen ze státního rozpočtu, protože tato dávka je státem garantována. U již zmíněné mezigenerační solidarity můžeme narazit na problém, kterým jsou demografické změny. Populace není v průběhu let proporcionální, porodnost klesá a to je hrozbou pro hladké fungování tímto způsobem nastaveného systému. (Krebs, 2010)

PAYG s rezervním fondem

Rezervní fond se vytváří ve chvíli, kdy suma odvedených příspěvků převyšuje výdaje na příspěvky. Rozdíl mezi příjmy a výdaji se ukládá do rezervního fondu, kde jsou tyto finanční přebytky investovány na kapitálovém trhu a plyne z nich další výnos. Tento zdroj peněz v budoucnu pomáhá financovat dávky na penze.

Fondové financování

Fondové financování nebo kapitálové financování stojí na principu odvádění pojistného na speciální fond, na kterém jsou příspěvky časem zhodnocovány investiční činností. Pojištěnec si může vybrat rizikovost investic, kdy mladším lidem jsou spíše doporučovány rizikovější a starším lidem konzervativnější investice. Tento způsob financování se váže s vysokými zaváděcími náklady a také administrativními náklady. Není vázán na mezigenerační solidaritu, tím pádem na tento systém nepůsobí demografické změny, což je značná výhoda oproti systému průběžnému. (Krebs, 2010)

Částečně fondový systém

Jde o spojení průběžného financování s financováním fondovým, ty fungují jako dva pilíře vedle sebe. Pojištěnec tedy odvádí jak peníze státu, ze kterých se vyplácí penze současným důchodcům, ale také odvádí na svůj osobní účet u penzijní společnosti, kde se mu peníze zhodnocují. (Bezděk, 2000)

Notional funding

Další ze systémů, který je popsán v předchozí podkapitole „Hypotetické příspěvkově definované systémy“. *„Z hlediska skutečného toku prostředků zůstává notional funding systémem s PAYG financováním. Ovšem z hlediska určení penze při odchodu do důchodu se systém snaží napodobit plně fondový přístup*.“ (Bezděk 2000, str. 13).

1.3 Penzijní systém v České republice

Účast v penzijním systému je povinná pro všechny ekonomicky aktivní osoby, žijící na daném území. Touto povinností se stát snaží předejít vzniku chudoby ve stáří a také vybrat dostatečnou sumu prostředků na vyplácení současných důchodů. Penzijní soustava je pro všechny občany stejná, nikdo není zvýhodňován ani utlačován. Český systém stojí na dvou pilířích, je založen na důchodovém pojištění a doplňkovém penzijním spoření. Do těchto doplňkových systémů dále patří produkty komerčních pojišťoven, jako například životní pojištění. Ve státech Evropské Unie jsou běžné zaměstnavatelské penzijní systémy, v České republice toto však není zaběhlou praxí. (Rytířová, 2013)

1.3.1 I. pilíř

První pilíř je průběžně financovaný a dávkově definovaný, je také univerzální a jeho právní úprava je pro všechny pojištěnce stejná, až na určité odchylky, které platí u tzv. silových resortů, do kterých spadají lidé živící se profesemi jako vojáci, policisté nebo hasiči. Příjemců důchodu z tohoto základního pojištění je více, než 99% obyvatel, kteří jsou starší, než je hranice nároku na důchod. (Duková 2015, MPSV 2018)

Účast v prvním pilíři je povinná a nemůžeme z něj dobrovolně vystoupit, rozlišujeme tři skupiny účastníků:

- Zaměstnanci a osoby vykonávající pracovní nebo obdobnou činnost: povinně se účastní důchodového pojištění, pokud se účastní nemocenského pojištění
- Osoby samostatně výdělečně činné: pojištění se účastní buď povinně při splnění podmínek, nebo dobrovolně na základě přihlášky
- Osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění (Rytířová 2013,str.19)

„*První pilíř je úzce navázán na demografickou situaci a nejvíce na něj dopadá stárnutí populace, tedy rostoucí podíl osob ve vyšších věkových skupinách a snižování podílu aktivní populace (kvůli prodlužujícímu se věku dožití a nízké porodnosti)*. (Rytířová 2013, str. 7). To je dáno tím, že je systém založen na průběžném financování, kdy se vybrané pojistné hned vyplácí současným penzistům. Výše tohoto pojistného pro důchodové pojištění činí 28% z vyměřovacího základu, kdy 21,5% hradí zaměstnavatel a 6,5% zaměstnanec. (Rytířová, 2013)

1.3.2 III. Pilíř Doplňkové penzijní spoření

Je založeno na fondovém financování, kdy penzijní společnosti, u kterých si lze takto spořit, spravují prostředky spořitele a snaží se je zhodnotit investováním na kapitálových trzích. Významným rozdílem mezi prvním a druhým pilířem je to, že v druhém pilíři účastník reálně dostane tolik peněz, kolik si do systému naspořil, tedy jeho příspěvky nejsou použity na výplatu dávek jiným účastníkům. Tyto příspěvky spravují penzijní společnosti, které mají příslušné oprávnění k této činnosti. (Rytířová 2013)

Účast v tomto pilíři je dobrovolná a přispěvatel má nárok na státní příspěvek. U doplňkového penzijního spoření si jedinec může vybrat strategii svého spoření. Tento pilíř se váže s výhodami, jako je zmiňovaný státní příspěvek, který může být ve výši až 2760 Kč ročně, tento maximální státní příspěvek získá účastník v momentě, kdy přispívá alespoň 1000 Kč měsíčně, a zároveň minimální výše příspěvku pro nárok na příspěvek od státu je 300 Kč měsíčně. Podrobnější informace v Tab.č.1.

Další výhodou tohoto spoření je úleva na daních, která může být až ve výši 3600 Kč ročně při úložce alespoň 3000 Kč měsíčně. Zaměstnavatelé mohou doplňkové penzijní spoření využít jako benefit a odvádět do tohoto pilíře příspěvky za zaměstnance. (MFČR 2013, KB 2018)

Tab. č. 1: Státní příspěvek na doplňkové penzijní spoření

Příspěvek účastníka	Státní příspěvek
300 Kč	90 Kč
400 Kč	110 Kč
500 Kč	130 Kč
600 Kč	150 Kč
700 Kč	170 Kč
800 Kč	190 Kč
900 Kč	210 Kč
1 000 Kč	230 Kč

Tabulka č.1, vlastní zpracování, zdroj: online, https://www.kbps.cz/doplnkove-penzijni-sporeni1/co-je-doplnkove-penzijni-sporeni/

1.3.3 Vývoj penzijního systému v České republice

Vývoj do roku 2011

30. října roku 1924 byl vyhlášen a přijat zákon o pojištění zaměstnanců v případě nemoci, invalidity a stáří.

Penzijní systém České republiky byl před II. světovou válkou zajišťován veřejnoprávním sociálním pojištěním, které bylo velmi roztříštěné a bylo v něm mnoho různých dělení podle sociálních skupin, profesí a sociálních rizik. Tento systém byl hrazen z pojistného a u penzijního pojištění také příspěvky státu. *„Hospodářské následky 2. světové války však způsobily, že pojistně matematická rovnováha nositelů důchodového pojištění byla zcela rozvrácena“.* (Gregorová 1998, str. 95)

Po 2. světové válce, po nástupu komunistů k moci, v roce 1948 byla založena veřejnoprávní společnost s názvem „Ústřední národní pojišťovna“, kde byl oproti dřívějšku nastaven jednotný systém pojištění. Do tohoto pojištění spadalo nemocenské pojištění zaměstnanců a jejich rodin a důchodové pojištění. Pojistné na důchodové pojištění bylo dáno ve výši 10% vyměřovacího základu zaměstnance a předpokládalo se, že tuto částku bude hradit zaměstnavatel. Než však toto nařízení vzešlo v platnost,

bylo nařízeno, že se hrazená částka rozdělí mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, kdy každý bude hradit polovinu. (Gregorová 1998, Rudolfová 2014)

Na začátku roku 1952 došlo k významným změnám v systému. Nemocenské a důchodové pojištění od sebe bylo odděleno a obou systémům byla odebrána jejich ekonomická samostatnost, kdy veškeré finance Ústřední národní pojišťovny byly převedeny do státního rozpočtu. V tomto roce došlo také ke změně úhrady pojistného, přešlo se od přímého placení pojistného zaměstnanci k nepřímému placení, kdy se částka odečítá jako daň ze mzdy. V roce 1964 se uzákonila rozdílnost odchodu žen do důchodu, která byla určena počtem vychovaných dětí a zvýšila se délka pojištění pro nárok na plný starobní důchod z 20 let na 25 let. Další nově zavedenou věcí byla progresivní daň z důchodu. (Klepárník, Štípek, Bittner, Pícl, 2017)

Po roce 1989 se objevil problém starodůchodců, kterým byla penze vypočítávána ze mzdy před rokem 1989, která byla značně nižší.

S pádem komunismu v roce 1989 a po opuštění centrálně plánované ekonomiky muselo nutně dojít i k reformám sociálního systému a to takovým, které by více korespondovali s novým nastavením tržního hospodářství. Vznikl nový orgán státní správy v této oblasti, který existuje dodnes, a tím je Česká správa sociálního zabezpečení. Dále se zavedlo každoroční valorizování důchodů, které bylo uzákoněno ve výši 10% inflace a růstu reálných mezd (Rudolfová 2014). V dalších letech docházelo k dalším parametrickým změnám, kterými se tato práce nebude podrobněji zabývat.

Malá důchodová reforma

Počátkem *Malé důchodové reformy* bylo rozhodnutí Ústavního soudu, který tvrdil, že penze v České republice jsou pro všechny příjmové skupiny velice podobné. Tím došlo k takovým změnám ve vypočtu penzí, které se snažily zajistit, aby plátci pojistného z vyšší příjmové skupiny, tedy ti, kteří odvádějí vyšší pojistné, měli nárok na vyšší penze. *„Byla stanovena pravidla určení výše redukčních hranic ve vazbě na průměrnou mzdu. První redukční hranice byla stanovena na úrovni 44% průměrné mzdy. Druhá redukční hranice byla posunuta z aktuální výše 114% průměrné měsíční mzdy na její čtyřnásobek“* (Rudolfová 2014, str. 14). Touto změnou došlo

k následujícímu. Většině lidí, jejichž příjem se pohyboval mezi 11 000-35 000 Kč se důchod snížil a 10% lidí, jejichž důchod přesahoval 35 000 Kč se důchod zvýšil. Změny redukčních hranic v Malé důchodové reformě měly dopad na většinu občanů pobírajících penzi, jen na 1/10 z nich byl dopad této části reformy nulový. Reforma se dále zabývala zvyšováním let odchodu do penze. (Klepárník, Štípek, Bittner, Pícl, 2017)

Velká důchodová reforma

Jejím prostřednictvím se zavedl II. pilíř důchodového systému. Tento pilíř je fondový a účastník se může opt-outem vyvázat z I. pilíře důchodového pojištění. Sníží si odvod na důchodové pojištění o 3% ze mzdy, ty místo do I. pilíře bude odvádět do nově vytvořeného fondového II. pilíře, ale musí navíc odvádět další 2 % ze mzdy. Účastník tedy do II. pilíře, respektive do jím vybraného penzijního fondu, odvádí 5 %. Dalším důležitým bodem reformy je nahrazení penzijního připojištění doplňkovým penzijním spořením. Dále zrušení garance nezáporného výnosu, které se týkají účastnických fondů nového pilíře. Toto zrušení umožňuje penzijním společnostem pouštět se do rizikovějších akcí a tím případně získat účastníkovi vyšší výnosy nebo naopak jít do záporných čísel. Účastníkům tedy není garantováno, že částka kterou dostanou vyplacenou bude vyšší, než celková suma, kterou do fondu vložili. (Rudolfová, 2014)

II. pilíř byl v roce 2015 zrušen, z důvodu malé účasti. Účastníci si mohli naspořené peníze nechat poslat na svůj osobní účet, nechat vyplatit prostřednictvím poštovního poukazu a nebo nechat převést do III. pilíře. (MFČR, 2016)

1.4 Penzijní systém ve Francii

Francouzský penzijní systém stojí na principu PAYG, financování průběžného systému je zajištěno především příspěvky od zaměstnanců a zaměstnavatelů. *„Sociální pojištění dnes pokrývá asi 4/5 obyvatel – všechny zaměstnance i důchodce. Ostatní lidé mohou být jednak osoby bez platu, osoby se speciálním platem (zejména ve veřejné správě) a osoby s platem v soukromém sektoru“* (Loužek 2014, str. 47). Někteří zaměstnanci státního sektoru mají speciální penzijní plán, ve kterém mají nižší věk odchodu do důchodu a je po nich požadován menší počet let odvádění pojistného pro plný starobní důchod. Do speciálního plánu spadají občané vykonávající povolání jako

jsou vojáci, policisté, pracovníci ve veřejné dopravě a členové parlamentu. Tyto vyplácené dávky do státního sektoru mají mnohem vyšší poměr, než vyplácené dávky do soukromého sektoru a vyžadují větší financování ze státního rozpočtu. Výplatu dávek a výběr pojistného zaštituje ústřední organizace sociálního zabezpečení. (IlcFrance, 2018)

1.4.1 I. pilíř

Francouzský penzijní systém má tři pilíře. I. pilíř je stejně jako v České republice průběžně financovaný a v něm je pojištěncům garantován základní minimální příjem. Procentní výše odvodu příspěvků do prvního pilíře je rozdělena mezi zaměstnance a zaměstnavatele, kdy zaměstnanec platí 6,90 % a zaměstnavatel 8,55 %. Oproti České republice je tato procentní výměra značně nižší. Ve Francii se do důchodu odchází mezi 60-65 lety. Minimální věk odchodu do důchodu je 62 let pro občany, kteří se narodili po roce 1955 a pro občany, kteří se narodili před rokem 1951 je hranice 60 let. Penzistům, kteří se rozhodnou pro dřívější odchod do penze se důchod krátí, ale penzistům, kteří odchodový věk překročí se vyplacená dávka nijak nezvyšuje. Penze se vypočítává z ekonomicky nejlepších 25 let občana, za dobu kdy odváděl pojistné. (Loužek, 2014)

1.4.2 II. pilíř

II. pilíř je založen na příspěvkově definovaných účtech. Toto schéma je povinné pro všechny, kteří se účastní systému I. pilíře, důchodového pojištění. Zaměstnancům privátního sektoru zajišťují tyto doplňkové penze společnosti ARRCO a AGIRC, kdy AGGIRC se zaměřuje na manažerské a výkonné zaměstnání. Pracovníci v oblasti zemědělství a osoby samostatně výdělečně činné mají svá zvláštní schémata. Rozdíl II. pilíře oproti I. pilíři je, že se započítávají odvody za celé období, nikoliv za dobu ekonomicky nejlepších 25 let. (Loužek, 2014)

Druhý pilíř rozděluje účastníky do dvou skupin podle příjmů. První skupina je určena pro účastníky, kteří pobírají mzdu v intervalu od 0 do částky zvané jako *strop sociálního zabezpečení*, který se každý rok mění a pro rok 2019 byl nastaven na 40 524 Euro ročně, to vychází na mzdu ve výši 3 377 Euro měsíčně. Pro pojištěnce, kteří spadají do této první větve příjmů, jsou procentní odvody pro rok 2019 následující: zaměstnanci odvádějí ze mzdy 3,15 % měsíčně a zaměstnavatelé 4,72 % měsíčně.

Druhá příjmová větev je určena pro pojištěnce s vyšším příjmem, a to přesně pro přispěvatele, kteří dosahují mzdy jedenkrát až osmkrát vyšší, než je strop sociálního zabezpečení. Spadají do ní tedy účastnící penzijního systému, kteří mají příjmy ve výši 40 524 - 324 192 Euro ročně, to vychází na mzdy ve výši 3 377 - 27 016 Euro měsíčně. Tito účastníci jsou povinni měsíčně odvádět 8,64 % ze své mzdy a zaměstnavatelé za ně odvádí 12,95 % ze mzdy. Odváděné příspěvky jsou rozděleny tak, aby zaměstnanci odváděli 40 % a zaměstnavatelé 60 %. (Agirc-Arrco, 2019)

Druhý pilíř stojí na systému bodování, v praxi to znamená, že za každý rok, kdy zaměstnanec odváděl pojistné ze své mzdy, se připočítávají body, tyto body jsou peněžně ohodnoceny. (Loužek, 2014)

III. pilíř se zabývá dobrovolným penzijním připojištěním. Francouzi si můžou vybrat ze široké nabídky komerčních produktů, které nabízejí pojišťovny, penzijní fondy a banky.

1.4.3 Vývoj penzijního systému ve Francii

Vývoj systému do počátku 20. století

První zmínky důchodového pojištění ve Francii se datují do 17. století, kdy v roce 1673 Jean Babtiste Colbert, tehdejší ministr financí vlády Ludvíka XIV., nechal vytvořit první penzijní plány pro námořníky. Byly založeny na systému průběžného financování. Penzijní plány pro určité profesní třídy se tvořily i nadále, jako příklady důchodů pro určitá povolání můžeme uvést zákony o vojenských důchodech, vytvořené v roce 1831, civilní důchody státních zaměstnanců v roce 1953 nebo penze pracovníků v oblasti železnic v roce 1909. Dále se tyto speciální plány týkaly horníků, je tedy zřejmé, že se jednalo hlavně o profese náročné či pracovní místa spadající pod veřejný sektor. Všechny tyto kategorie tvoří takzvané "speciální" režimy, které přetrvávají až dodnes. (Retraite,2018)

V roce 1853 Napoleon III. Zobecňuje distribuční penzijní systém pro všechny zaměstnance, jak civilní, tak i vojenské, je nastaven věk odchodu do důchodu na 60 let, pro těžké práce (například v oblasti hornictví) je tato hranice nastavena na 55 let a dále také vytváří pozůstalostní důchody. (IlcFrance, 2018)

Vývoj do konce II. světové války

Dvacáté století je v této oblasti dobou reforem. V roce 1910 je přijat zákon týkající se odchodu do důchodu pracovníků a zemědělců, díky němuž je založen povinný důchodový systém. Tento penzijní systém je ve prospěch 3 milionů zaměstnanců, kterým je vyplaceno přes 8 milionů franků. V tomto období je odchod do důchodu nastaven na věkovou hranici 65 let, v roce 1912 je však upraven revizí, která danou hranici snižuje na 60 let. Tato změna byla učiněna z jasného důvodu, jen 8% francouzské populace se na začátku 20. století dožívalo věku 65 let. Valná většina tedy penzi ani nemohla přijímat. Podle CGT (La Confédération générale du travail) „*Cest la donner á des mortes"*[1]. (IlcFrance, 2018)

Během I. Světové války francouzská vláda mobilizuje pracovníky, ti nadále nejsou schopni přispívat do svých penzijních fondů, to vede k úpadku těchto fondů u horníků nebo pracovníků železnic. Dalším neblahým důsledkem války je nárůst veteránů, o které musí být postaráno. Povinnosti státu v této oblasti jsou přijímány obyvatelstvem. Po válce, kdy jsou Francii vráceny tři územně správní celky oblasti Alsaska-Mosely, stojí před vládou rozhodnutí. Jelikož v této oblasti funguje Bismarckovský model, musí se vláda rozhodnout, zda zavede tento systém plošně po celé Francii, a nebo jej v této znovu nabyté části zruší. Francie se rozhodne pro plošné zavedení, je totiž posledním evropským státem, bez všeobecného sociálního pojištění. (IlcFrance, 2018)

K tomuto období se váže důležité přijetí zákona z roku 1928. Ten občanům, jež nejsou schopni nadále figurovat na pracovním trhu, zaručuje, že za splnění podmínek jako je minimální věk 60 let a prokázání odvádění příspěvků po dobu delší než 30 let, bude těmto občanům vyplácena penze ve výši 40% průměrného výdělku za dané období. Avšak ve 30. letech 20. století je situace penzijních fondů zpochybňována, a to z důvodu demografických problémů – prodlužující se délkou života a nízkou porodností. V důsledku těchto pochybností vzniká mezi lety 1936-1939 přes 24 projektů nebo návrhů zákona, zabývajících se otázkou penzijního připojištění.

[1] Ve volném překladu z francouzštiny „Je to dávka mrtvým.".

Od II. světové války do současnosti

V roce 1945 byla provedena reforma francouzského penzijního systému, jejím cílem bylo zavedení všeobecného systému sociálního zabezpečení pro všechny zaměstnané v soukromém sektoru. Byl založen na regionálních penzijních fondech, které koordinoval národní penzijní fond (*CNRACL- Caisse nationale de retraite des agents des collectivités locales*). Právně byla věková hranice nastavena na 60 let, reálně však lidé odcházejí do penze až v 65 letech, z důvodu nastavení podmínek. V 60 letech občan získává 20% ze svého ročního platu, tato procentuální výše se však stupňuje za každý další odpracovaný rok o 4%. To znamená, že v penzistům, kteří opustili své pracovní místo až v 65 letech bylo vyplaceno až 40% z jejich základního ročního platu. Stále jsou zachovány speciální režimy vytvářené od 17. století pro zaměstnance státního sektoru. (The french pension system 2009, Fnaropa 2018)

V roce 1947 je vytvořen doplňkový penzijní plán pro pracovníky ve vedoucích pozicích. Penzijní plán se nazývá AGIRC (Association Generale des institutions de retraite des cadres) a je založen na systému bodování, kdy za každý rok účasti a přispívání v tomto plánu získává účastník body. Tento doplňkový plán funguje ve Francii dodnes. O dva roky později, v roce 1949 jsou založeny penzijní fondy pro osoby samostatně výdělečně činné. Jedním ze založených fondů byl CNAVPL (La Caisse nationale d'assurance vieillesse des professions libérales), fungující dodnes, v současnosti sdružuje deset různých penzijních fondů pro takové profese, mezi které patří farmaceuti, doktoři, architekti, účetní nebo notáři. Dalšími jsou Cancava zaštiťující řemeslníky a L'Organic starající se o obchodníky a pracovníky v průmyslu. (La retraite en clair 2017, CNAVPL 2018)

V roce 1956 je zavedeno „minimum vieillesse", tento minimální důchod je určen pro osoby, které jsou starší 65 let a nepřispívali dostatečně do penzijního systému a nebo vůbec, jde o zajištění základního příjmu. Tato penze je financována z daní a spadá pod tehdejší Fond národní solidarity. (La retraite en clair, 2017)

Roku 1961 byla vytvořena Asociace pro penzijní připojištění zaměstnanců (ARRCO-L'Association pour le régime de retraite complementaire des salariés), spadají pod ní zaměstnanci a manažeři, pro osoby zaměstnané na vyšších pozicích, než jsou

tyto, je tu již zmíněná společnost AGIRC. Stejně jako u AGIRC zde funguje systém bodování v průběhu let. (Agirc-Arrco,2018)

Dalším důležitým milníkem v historii francouzských penzí byl rok 1971. Za působení Roberta Boulina, v té době francouzského ministra zdravotnictví a sociálních věcí, byl 31. prosince 1971 přijat zákon zvaný „*Loi Boulin"* (Boulinův zákon). Tento zákon se zabýval zvýšením penzí a také se týkal přilepšení nově vytvořeným kategoriím, do kterých spadaly například ženy s dítětem. Proběhly velice důležité změny v oblasti výpočtu penzí, penze se začaly počítat z 10 nejlepších odpracovaných let (myšleno v kontextu vyplácené mzdy), ve kterých pojištěnec odváděl pojistné, namísto předchozích 10 posledních let. Maximální důchodová sazba v závislosti na průměrnou mzdu se zvedla z 20 % na 25 % pro odchozí do penze v 60 letech a z 40 % na 50% pro odchozí v 65 letech. S takovým zvýšením penzí se však musela pozměnit i doba odvádění pojistného, aby byly dosaženy prostředky k následnému vyplácení. Doba pojištění pro nárok na starobní důchod v plné výši byla prodloužena z 30 let (120 trimestrů[2]) na 37,5 let (150 trimestrů). (Fresques, 2018)

V roce 1972 začala být povinná účast ve II. pilíři. Další významná změna nastala v roce 1982, kdy tehdejší francouzský prezident Francois Mitterand snížil věk odchodu do důchodu z 65 let na 60 let.laretraiteenclair V roce 1991 vytvořila vláda Michaela Rocarda Bílou knihu o důchodech (Le livre blanc sur les retraites), která se zabývala udržitelností penzijního systému v závislosti na demografických změnách a stárnutí populace. V této knize jsou nastíněny různé návrhy, jak k udržitelnosti dojít, například prodloužení doby, kdy pojištěnec přispívá nebo vytvoření dalšího doplňkového připojištění. (Fresques, 2018). V návaznosti na Bílou knihu byla 22. července 1993 provedena „Balladurova reforma". Týkala se především zaměstnanců soukromého sektoru a měnila následující: prodloužení doby minimálního odvádění příspěvků z 37,5 let na 40 let, referenční období pro výpočet důchodu se prodloužilo z 10nejlepších let na nejlepších 25 let a valorizování důchodů podle cen, nikoliv podle mezd, jak tomu bylo doposud. Tato reforma měla podle studie CNAV z roku 2008 dopad na snížení náhradového poměru. (Vie publique, 2018)

[2] Ve Francii je doba odvádění pojistného uváděna v trimestrech (čtvrtletích).

V roce 2000 byla vytvořena COR (Le Conseil d'orientation des retraites), rada, která se věnuje pozorování penzijního systému. Poté, v roce 2003 byla schválena Fillonova reforma, která zahrnovala změny jako prodloužení doby přispívání do systému na 41 let v roce 2012 nebo vytvoření takového systému zdanění, který bude motivovat občany k pozdějšímu odchodu do důchodu. Ekonomická krize v roce 2008 byla jedním z podnětů k Woerthově reforme v roce 2010. Schodek veřejného rozpočtu se po krizi zvýšil, zároveň předchozí reformy nedokázaly snížit financování penzí. Změnil se proto věk odchodu do důchodu, pro získání plné starobní penze, a to z 65 let na 67 let. (Vie publique, 2018)

2 Praktická část

Druhá část bakalářské práce se zabývá porovnáním fungování obou systémů a faktickými daty jako jsou věk odchodu do důchodu nebo momentální minimální výše penze. V daší části se zaměříme na data poskytnutá organizacemi jako OECD nebo Eurostat, skrze které se budeme snažit o porovnání náhradových poměrů (agregovaných, čistých, hrubých) mezi danými zeměmi a tím, se snažit zjistit, který z penzijních systémů je více efektivní. Tato data budou za časové rozmezí mezi lety 2005-2017, které je dostatečně aktuální. Dalším vybraným ukazatelem, který je při porovnávání relevantní, je hranice chudoby u lidí v důchodovém věku. Díky této informaci můžeme zjistit, kteří důchodci mají důstojnější podmínky k životu. Po představení těchto dat, se jako k poslední části bakalářské práce přejde k analýze aplikace francouzského penzijního systému na Českou republiku, ta bude provedena na základě výpočtů pro tři různé příjmové skupiny, u kterých budou spočtěny odvody na penzijní pojištění při fungování francouzského systému v České republice a výše hypotetických penzí. Dále bude proveden zjednodušený výpočet, na základě kterého se zjistí, jaké by v případě francouzské aplikace byly příjmy a výdaje státu.

2.1 Komparace systémů

Tato podkapitola obsahuje přehledné shrnutí faktů o jednotlivých systémech z teoretické části a jejich následné porovnání.

Obě dvě země mají I. pilíř, který je dávkově definovaný a je postaven na průběžném financování. Francie oproti České republice používá povinný II. Pilíř, kdy pojištěnci odvádějí část svých příjmů do různých investičních společností podle jejich profesního zaměření, za odvody dostávají od společnosti body, které mají peněžní hodnotu a jsou dle ní později zhodnoceny. Česká republika měla II. Pilíř také, ten byl však z politických důvodů v roce 2016 zrušen. Obě dvě země také mají III. Pilíř, který je dobrovolný a záleží na jedinci, jak si bude spořit, stát se však občany snaží ve spoření na důchod různými způsoby podporovat a motivovat.

Rozdílné jsou dále procentuální odvody ze mzdy do I. pilíře. V České republice odvádí zaměstnanech na důchodové pojištění 6,5 % ze své mzdy a zaměstnavatel 21,5 %, oproti tomu ve Francii odvádí zaměstnanec 6,90 % a zaměstnavatel 8,55%.

Dalším důležitým parametrem, který se dá použít na porovnání obou důchodových systémů, je věk odchodu do důchodu a potřebná délka přispívání a odvádění pojistného do systému. Věk odchodu do důchodu je v České republice 65 let pro občany narozené po roce 1971. Ve Francii je zákonný věk odchodu do důchodu nastaven na 62 let, avšak občané mohou dále pracovat a tím si zvýšit budoucí penzi do plné výše, té dosáhnou, když odpracují dalších 5 let, dá se tedy říci, že věk odchodu do důchodu ve Francii je v 67 letech.

2.2 Náhradové poměry

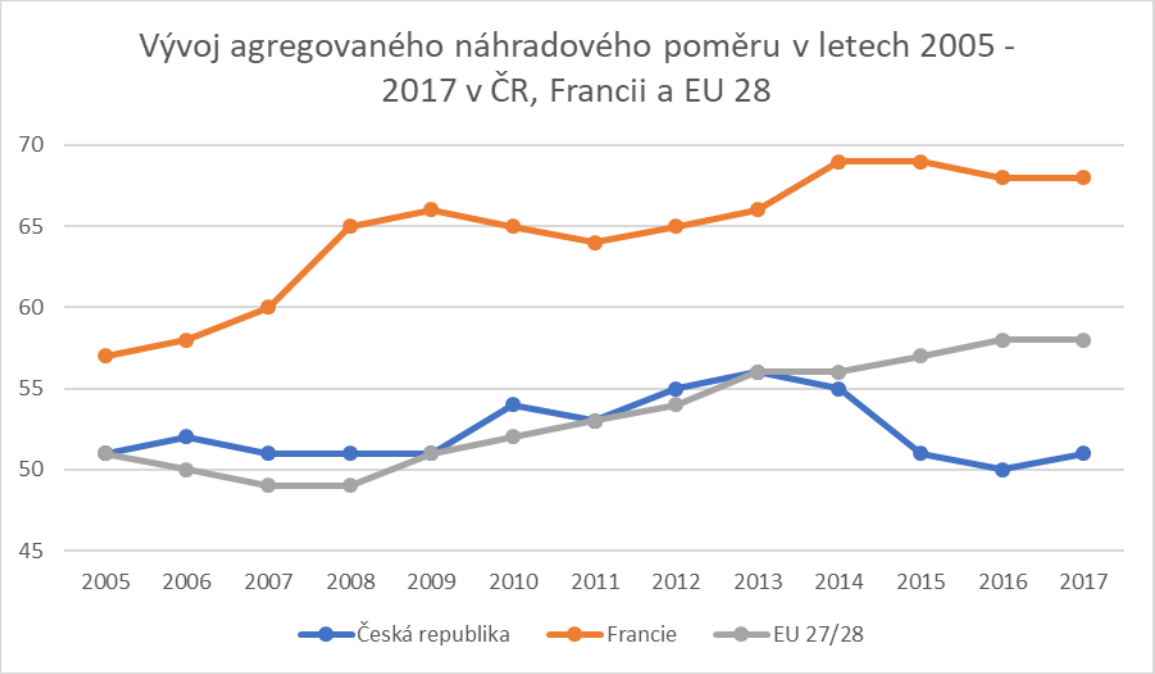
Náhradový poměr je poměr vypláceného důchodu proti poslední vyplacené mzdě v procentech. Pokud občany rozdělíme do skupin, podle jejich příjmů a poté příjmy poměříme s jejich penzí, čímž získáme náhradové poměry každé skupiny, můžeme porovnávat náhradové poměry mezi skupinami. Náhradový poměr je běžně používán jako měřítko, kterým zjistíme účinnost a efektivitu penzijního systému. Zároveň může sloužit nejen pro porovnávání mezi příjmovými skupinami, ale i mezi různými zěmemi. (Investopedia, 2019). Náhradový poměr může být hrubý, čistý a agregovaný.

2.2.1 Agregovaný náhradový poměr penzí

Tento indikátor je definován jako poměr mediánu individuálních hrubých penzí jedinců ve věkové kategorii 65-74 let, oproti mediánu individuálních hrubých výdělků jedinců ve věkové kategorii 50-56 let (nezapočítávají se jiné sociální dávky). (Eurostat, 2019)

V následující tabulce a grafu je znázorněn vývoj agregovaného náhradového poměru penzí v letech 2015–2017, ve Francii a České republice. Dále je přidán vývoj tohoto poměru jako průměr všech zemích Evropské Unie, což je také zajímavý ukazatel, se kterým můžeme obě země porovnávat.

Obr. č. 1: Vývoj agregovaného náhradového poměru v letech 2005-2017 v ČR, Francii a EU 28

Obrázek č.1, vlastní zpracování, zdroj:
https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tespm100&plugin=1

Na grafu je znázorněn vývoj agregovaných náhradových poměrů, jak lze vidět, Francie je na tom podstatně lépe, než Česká republika a průměr zemí Evropské Unie a to v celém sledovaném období, tedy ve všech letech mezi 2005-2017. Z toho vyplývá, že pro francouzské penzisty nenastává tak radikální změna příjmů jako u českých penzistů.

Agregovaný náhradový poměr ve Francii se pohybuje mezi od 57 % až 69 %. U vývoje francouzských náhradových poměrů můžeme zaznamenat trend růstu, až na jeden malý výkyv po roce 2008, který mohla zapříčinit právě celosvětová finanční krize, kdy celkově klesal růst HDP a tím mzdy, případně i penze. Francouzi si za celé sledované období 12 let, polepšili až o 11 procetních bodů.

Oproti Francii se Česká republika drží těsně nad průměrem Evropské Unie anebo dokonce pod ním. Náhradový poměr se v ČR pohybuje mezi 51 % až 56 %, to zdaleka není tak velký rozsah jako můžeme zaznamenat u Francie. Od roku 2005 do roku 2013 zaznamenávme lehký nárůst, ale po roce 2013 náhradové poměry začínají klesat, až do chvíle, kdy se dostávají na stejnou úroveň jako v roce 2005. U České republiky tedy takový pokrok nezaznamenáváme. Zajímavý je veliký propad po roce 2013.

U Evropské Unie jako u jediné je vidět trend neustálého růstu náhradových poměrů.

2.2.2 Komparace hrubých náhradových poměrů

Hrubý náhradový poměr je definován jako hrubý nárok na penzi, který je vydělen hrubým příjmem před odchodem do důchodu. Pomocí tohoto ukazatele se měří, jak efektivně daný systém poskytuje pojištěnci náhradu hrubé mzdy, penzí. Udává se v procentech. (OECD, 2019)

V této podkapitole bude porovnáván hrubý náhradový poměr České republiky a Francie v letech 2005-2017, zároveň bude projevena, co největší snaha, o vysvětlení z jakých důvodů, se čísla zvyšovala, či naopak snižovala. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), která je zdrojem pro tento typ dat použitých v bakalářské práci, tato data vydává jednou za dva roky, ve své publikaci Pensions at Glance, z toho důvodu nejsou data za každý rok. Pro komparaci jsou však data za každé dva roky dostačující.

Pro ukázání, jakých jednotlivých náhradových poměrů dosahují, ty které skupiny, jsou data rozdělena na tři příjmové skupiny. První, která se nazývá 0.5 AW, reprezentuje část obyvatelstva s polovičním průměrným příjmem. Druhá, 1.0 AW, reprezentuje jedince, kteří dosahují právě průměrného příjmu a poslední, třetí, 1.5 AW reprezentuje ty, kteří dosahují příjmu 1.5x vyššího, než je příjem průměrný. Díky tomuto dělení, můžeme určit, která příjmová skupina má lepší náhradový poměr, to znamená, která se více blíží příjmům, které získávala ve svém ekonomicky aktivním období.

Tab. č. 2: Hrubé náhradové poměry ve Francii v letech 2005-2017

ROK	0.5 AW[3]	1.0 AW	1.5 AW
2005	84.2 %	52.9 %	50.7 %
2007	63.8 %	51.2 %	46.9 %
2009	61.7 %	53.3 %	48.5 %
2011	55.9 %	49.1 %	41.3 %
2013	64.8 %	58.8 %	47.5 %
2015	56.8 %	55.4 %	48.2 %
2017	60.5 %	60.5 %	54.8 %

Tabulka č. 2, vlastní zpracování, zdroj: online, https://read.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/pensions-at-a-glance-2017_pension_glance-2017-en#page109

Tab. č. 3: Hrubé náhradové poměry v České republice v letech 2005-2017

ROK	0.5 AW	1 AW	1.5 AW
2005	70.5 %	44.4 %	31.7 %
2007	78.8 %	49.1 %	36.4 %
2009	79.2 %	49.7 %	36.4 %
2011	80.2 %	50.2 %	37.4 %
2013	85.2 %	52.2 %	41.2 %
2015	78.9 %	49.0 %	39.1 %
2017	74.1 %	45.8 %	36. 4 %

Tabulka č.3, vlastní zpracování, zdroj: online, https://read.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/pensions-at-a-glance-2017_pension_glance-2017-en#page109

V tabulkách č.2 a č.3 pozorujeme vývoj hrubých náhradových poměrů ve Francii a České republice v časovém rozmezí mezi lety 2005 – 2017.

[3] AW – average wage, v překladu průměrná mzda

Příjmová skupina 0.5AW ve Francii a České republice

Jak je z grafického znázornění patrné, lidé v nižší příjmové kategorii jsou na tom relativně lépe v České republice, náhradový poměr se ve sledovaném období pohybuje mezi 70.5 % až 85.2 %. Do roku 2013 můžeme pozorovat vzrůstající trend náhradových poměrů, avšal v roce 2013 začínají klesat. Dá se říci, že lidé s nižšími příjmy v České republice, mají vyrovnanější příjem po celou dobu svého života.

V roce 2005 byl u skupiny 0.5AW ve Francii hrubý náhradový poměr 84.2 %, to je skoro o 14 p.b. více, než náhradový poměr v České republice v tom samém roce. Avšak poté zaznamenáváme strmý pokles. Mezi lety 2005 a 2007 poklesl francouzský hrubý náhradový poměr u nejnižší příjmové skupiny o celých 21 procentních bodů. V průběhu dalších let můžeme vidět lehké nárusty a poklesy, ale za celou dobu se náhradový poměr nedostává tak vysoko zpět jako v roce 2005. V současné době má nižší příjmová skupina ve Francii náhradu svého příjmu okolo 60 %, to je o 14 p.b. méně, než mají jedinci z této skupiny v České republice.

Příjmová skupina 1AW ve Francii a České republice

U příjmové skupiny 1 AW můžeme vidět, že už nejsou tak značné rozdíly mezi zeměmi, jako u nižší příjmové skupiny 0.5 AW. U obou zemí se náhradové poměry pohybují okolo 50 %, tedy poloviny příjmu za dobu, kdy byli jedinci ekonomicky aktivní. Mužeme s jistotou říct, že jak ve Francii, tak v České republice, mají vyšší náhradové poměry právě nižší příjmové skupiny. To znamená, že lidé vydělávající méně, nezaznamenávají takový pokles příjmů, jako lidé, kteří vydělávají průměrnou sumu peněz v rámci obyvatelstva dané země.

V České republice se hrubý náhradový poměr u této příjmové skupiny pohybuje mezi 44.4 % až 52.2 % ve sledovaném období. Oproti tomu Francie, je na tom viditelně lépe s rozmezím 49.1 % až 60.5 %. V České republice mají vyšší hrubé náhradové poměry jedinci s nižším příjmem, ve Francii tomu tak není, a dalo by se říci, že díky tomu jsou náhradové poměry mezi příjmovými skupinami mnohem vyrovnanější, než u České republiky, u které můžeme pozorovat značné rozdíly.

Příjmová skupina 1.5AW ve Francii a České republice

U skupiny 1.5 AW, která je zastoupena občany, kteří mají přijmy 1.5x vyšší, než je průměrný příjem, můžeme pozorovat značné rozdíly mezi zeměmi. Vysoce příjmová část obyvatelstva ve Francii, má vyšší hrubé náhradové poměry, než ta samá část obyvatelstva v České republice.

Ve Francii se hrubý náhradový poměr u této skupiny pohybuje okolo 50 %, s největším propadem v roce 2011, kdy byla návratnost hrubých příjmů na 41,3 %. Od roku 2011 však můžeme pozorovat, že křivka stále stoupá, až do posledně zaznamenaných dat z roku 2017, to znamená, že francouzští obyvatelé si, co se týče náhradových poměrů neustále přilepšují. Jak je vidět, v roce 2017 je hrubý náhradový poměr nejvyšší za celou pozorovanou dobu, a to přesně 54,8 %.

V případě České republiky lze vidět, že jsou poměry výrazně nižší, než u Francie. Procentní hodnoty se pohybují mezi 30-41 %. Kdy u Francie je 41 % hrubý náhradový poměr nejnižší naměrenou hodnotou za období, u České republiky je naopak nejvyšší. Do roku 2013 má křivka lehce stoupající tvar, zde se však láme a klesá až do roku 2017. Můžeme vyvodit, že pro důchodce, kteří ve svém ekonomicky aktivním období získávali nadprůměrný plat, jsou lepší podmínky, co se týče návratnosti penze oproti příjmu, ve Francii, než v České republice.

2.2.3 Čisté náhradové poměry

Čistý náhradový poměr je definován jako nárok na čistou penzi jedince děleny čistým příjmem, kterého jedinec dosahoval před odchodem do důchodu. Na rozdíl od hrubého náhradového poměru přihlíží k dani z příjmu fyzických osob a příspěvkům na sociální zabezpečení, které musí platit jedinci během své ekonomicky aktivní činnosti. Měří jak účinne penzijní systém nahrazuje předešlé příjmy a výstup je prezentován v procentech (OECD, 2019). Bude pouze ukázán vývoj všech příjmových skupin v daných zemích a porovnání mezi zeměmi. V následující tabulce jsou data, která jsou použita ke tvorbě zmíněného grafu.

Tab. č. 4: Čisté náhradové poměry ve Francii v letech 2005-2017

ROK	0.5 AW	1 AW	1.5 AW
2005	98.0 %	68.8 %	62.6 %
2007	78.4 %	63.1 %	58.0 %
2009	76.2 %	65.7 %	60.2 %
2011	69.4 %	60.4 %	53.1 %
2013	75.9 %	71.4 %	60.9 %
2015	66.9 %	67.7 %	62.0 %
2017	70.4 %	74.5 %	70.3 %

Tab. č.4, vlastní zpracování, zdroj: online, https://read.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/pensions-at-a-glance-2017_pension_glance-2017-en#page109

Tab.č.5: Čisté náhradové poměry v České republice v letech 2005-2017

ROK	0.5 AW	1 AW	1.5 AW
2005	88.3 %	58.2 %	35.3 %
2007	98.8 %	64.4 %	49.3 %
2009	95.3 %	64.1 %	49.4 %
2011	94.0 %	64.4 %	48.9 %
2013	99.1 %	64.7 %	51.6 %
2015	93.1 %	63.8 %	51.9 %
2017	88.3 %	60.0 %	48.7 %

Tab.č.5, vlastní zpracování, zdroj: online, https://read.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/pensions-at-a-glance-2017_pension_glance-2017-en#page109

Na první pohled si lze všimnout, že čisté náhradové poměry jsou značně vyšší, než náhradové poměry hrubé, je tomu tak, protože veškeré příjmy se daní a je z nich odváděna nějaká část na pojistné, takže čistá mzda se blíží mnohem více výsledné penzi, než mzda hrubá. Zároveň se z penzí už žádná část neodvádí, takže ta je stejná jak u hrubého, tak čistého náhradového poměru.

V tabulkách lze vidět, že se čisté náhradové poměry ve Francii se v průběhu let neustále měnily, až se dostaly do stavu, kdy jsou velice hodnotově podobné. Nejnižší příjmová skupina a nejvyšší příjmová skupina mají stejný čistý náhradový poměr a příjmová skupina s průměrnou mzdou má vyšší náhradový poměr, který dosahuje 74.5 %, skoro o 4 procentní body více, než ostatní dvě skupiny. V této části můžeme pozorovat rozdíl oproti hrubým náhradovým poměrům a to takový, že u hrubých poměrů se v roce 2017 protla křivka dvou nejnižších příjmových skupin. Nejlépe se tedy, co se týče náhrady příjmů, momentálně ve Francii mají penzisté, kteří dostávali průměrnou mzdu. Výrazně si od začátku pozorovaného období v roce 2005 pohoršila skupina 0.5 AW, která má náhradový poměr o necelých 28 p.b. nižší, než v roce 2005. Pozorujeme, že Francie u všech náradových poměrů dosahuje toho, že jsou u různých skupin velice podobné. Žádná skupina není protěžovaná oproti jiné.

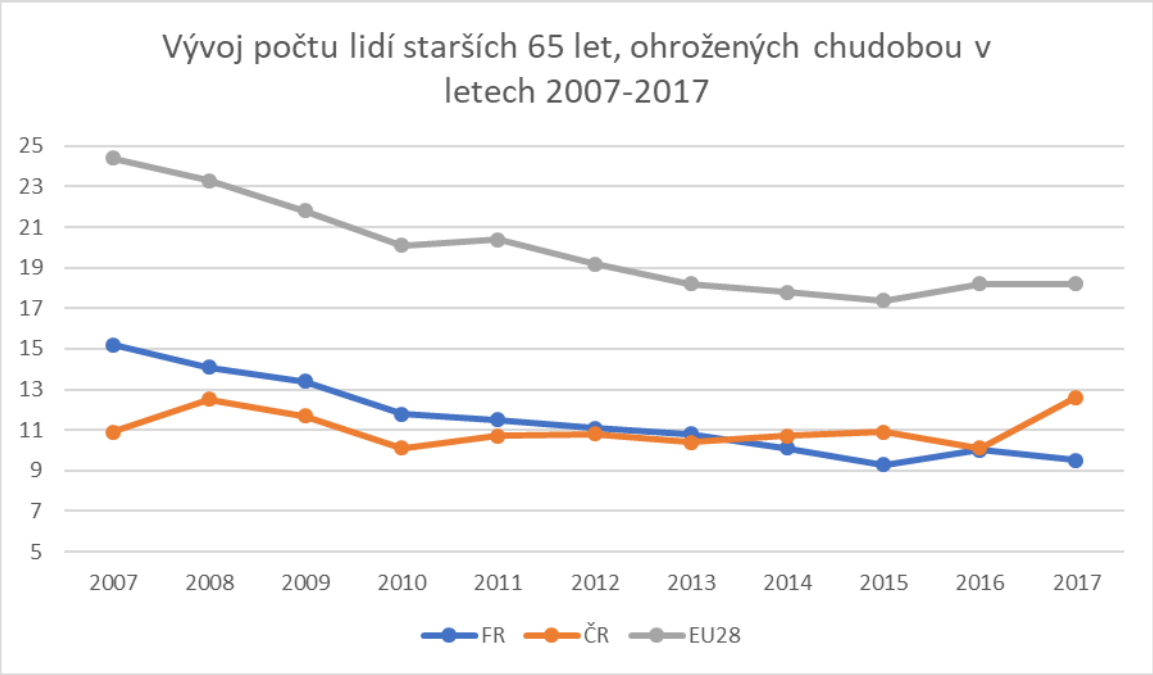
U čistých náhradových poměrů České republiky je zřejmé, že nejlépe si s čistými náhradovými poměry vede nejnizší příjmová skupina 0.5 AW a to po celé pozorovné období. Je vidět velký rozdíl oproti Francii, kde se v roce 2017 čisté poměry velice přibližují, u České republiky je tomu naopak a jsou viditelné velké rozdíly mezi skupinami. V tomto případě se nabízí otázka, zda je lepší být solidární vůči nižším příjmovým skupinám, na úkor nadprůměrně výdělečných skupin, anebo se zasadit o to, aby byly náhradové poměry u všech skupin podobné jako je tomu u Francie. Dle mého názoru nadměrná solidarita není spravedlivá vůči penzistům, kteří přijímali ve svém ekonomicky aktivním období vyšší příjmy.

2.2.4 Hranice chudoby

Jako dalším indikátorem fungování penzijních systémů je může být použita právě hranice chudoby. Data použita v této části práce jsou převzata z Eurostatu, kde je definována takto: Jedná se o občany starších 65 let, kteří se nachází na hranici chudoby a sociálního vyloučení nebo jsou materiálně deprivovaní. (Eurostat, 2019) Materiální deprivace se měří podle seznamu devíti položek, pokud jedinec není schopen zajistit si alespoň čtyři z nich, je považován za materiálně deprivovaného. Seznam položek je následující:

- Zaplacení neočekávaného výdaje
- Jezení masa, drůbeže nebo ryb každý druhý den
- Zajištění dostatečně vytápěného bytu
- Zaplacení týdenní dovolené mimo domov všem členům domácnosti alespoň jednou ročně
- Vlastnictví pračky
- Vlastnictví barevné televize
- Vlastnictví mobilního telefonu
- Používání osobního automobilu
- Hrazení nákladů spojených s bydlením (Banky, 2019)

Obr. č. 2: Vývoj počtu lidí nad 65 let, ohrožených chudobou, ve Francii, České republice a EU 28 v letech 2007-2017

Obrázek č.2., vlastní zpracování, zdroj: online:
https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tespm090&plugin=1

Z grafu je patrné, že jak ve Francii, tak i České republice, je výrazně menší počet lidí, kteří jsou ohroženi chudobou, oproti průměru zemí Evropské Unie. Můžeme vidět, že v době ekonomické krize v roce 2008, byl vyšší počet lidí, kteří byli hranicí chudoby nebo materiální deprivací ohroženi. Ve Francii bylo v roce 2017 lehce nad 9 % lidí, ze skupiny starších 65 let, kteří byli ohroženi chudobou a v České republice skoro 13 %. Starší lidé jsou ohroženi chudobou častěji, než lidé z nižších věkových kategorií a zároveň jsou spíše v ohrožení ženy, než muži. U žen tomu tak může být z důvodu, že mají vyšší délku dožití, často tedy na sklonku života zůstávají samy a samy se o sebe musí postarat pouze z jednoho příjmu. (Age-platform, 2018) Jak lze vidět, obě opozorované země jsou pod průměrem Evropské Unie, dalšího snížení počtu lidí na prahu chudoby by se dalo dosáhnout například větším obeznámením obyvatelstva o této situaci nebo vyšší motivací, která by se snažila obyvatelstvo nějakým způsobem navnadit k přispívání a šetření si v rámci III. pilíře.

Jedinec je v ohrožení chudobou nebo na prahu chudoby v případě, že dosahuje pouze na 60 % mediánu ekvivalizovaného disponibilního příjmu. (Statistika a my, 2016) V České republice byl čistý ekvivalizovaný medián za rok 2017 ve výši 8 297

Euro a ve Francii 22 897 Euro. Pokud budeme počítat s danými 60 %, tak práh chudoby byl v roce 2017 v České republice ve výši 4 978 Euro a ve Francii ve výši 13 739 Euro. (Eurostat, 2019)

2.3 Analýza aplikace francouzského penzijního systému na systém český

V této části práce budou vypočteny a vysvětleny tři modelové příklady, díky kterým bude představeno, jaké by byly procentuální odvody na sociální penzijní pojištění, v případě, že by byl francouzský systém aplikován na Českou republiku, dále se dozvíme, jakou částku by čeští zaměstnanci odváděli na sociální pojištění a v neposlední řadě, jakou by dostávali penzi. Modelové příklady budou prováděny na třech příjmových skupinách. První skupinou budou pojištěnci, kteří vydělávají polovinu průměrné mzdy, druhou skupinou pojištěnci, kteří vydělávají průměrnou mzdu a třetí skupinou budou ti jedinci, kteří vydělávají mzdu, která je 2x vyšší, než mzda je průměrná.

Druhou částí této kapitoly bude zjednodušené makroekonomické vypočtění příjmů a výdajů České republiky v případě aplikování francouzského systému penzí. Výstupem bude zjištění, zda by tento typ byl pro ČR dražší, či nikoliv.

Data pro veškeré výpočty v této kapitole jsou za rok 2017, z důvodu, že některá z použitých dat za pozdější roky zatím nejsou k dispozici. Tím, že se jedná o modelové příklady to však nepředstavuje zásadní problém.

2.3.1 Modelové příklady

Na začátek je nutné představit základní vstupní hodnoty, se kterými se bude pracovat a počítat. Jako první a nejdůležitejší věcí jsou procentní odvody ze mzdy, jak za zaměstnance, tak za zaměstnavatele, které jsou k vidění v následující tabulce. Rozděleny jsou za I. a II. pilíř. Odvody do I. pilíře se odvádí pouze do výše stropu sociálního zabezpečení. Ve II. pilíři se odvody liší v závislosti na pobírané mzdě, pokud účastník pobírá mzdu nižší, než je strop sociálního zabezpečení, odvádí také nižší procentní výměru. Naopak pokud je mzda vyšší, odvádí vyšší procentní výměru. Částka stropu sociálního zabezpečení byla v roce 2017 ve Francii stanovena na 38 616 Euro

ročně, což je 3212 Euro měsíčně. Tato informace je důležitá z důvodu, že příklady budou počítány i pro pracovníky pobírající vyšší mzdu, než jaký je strop sociálního zabezpečení. Ke stropu sociálního zabezpečení je nutno dodat, že se nijak markantně neliší od průměrné mzdy ve Francii za rok 2017, ta byla jen o 42 Euro nižší, než je tento strop. Pro zjednodušení v následujících výpočtech, budeme počítat s tím, že strop sociálního zabezpečení je na úrovni francouzské průměrné mzdy v tom samém roce.

Tab. č. 5: Odvody na důchodové pojištění ve Francii do I. a II. pilíře v roce 2017

	zaměstnanec	zaměstnavatel
I. pilíř – do stropu sociálního pojištění	**6.9 %**	**8.55 %**
II. pilíř – do stropu sociálního pojištění	**3.10 %**	**4.65 %**
II.pilíř – nad strop sociálního pojištění	**8.10 %**	**12.15 %**

Tab.č.5.: vlastní zpracování, zdroj: online: https://www.agirc-arrco.fr/entreprises/gerer-les-salaries/calcul-des-cotisations/

Dalším představeným údajem jsou odvody na starobní penze v rámci České republiky, které budou potřebné pro následnou komparaci odvodů v rámci modelových příkladů. Celkové procentní odvody na důchodové pojištění, jak už víme z teoretické části práce, jsou 21,5 % za zaměstnance a 6,5 % za zaměstnavatele, tyto odvody však zahrnují nejen pojištění na starobní penze, ale i pojištění na invalidní a pozůstalostní důchod. Pokud vezmeme následující údaje a to, že v roce 2017 byly výdaje na veškeré důchodové pojištění 404 mld. Kč, z toho na starobní penze 333,8 mld. Kč, jsme schopni vypočítat procentní část, která je použita jen na starobní důchody. Ta je přesně 82,6 %, tu použijeme na vypočtení přesných procentních odvodů jen na starobní penze. Následně získáme výsledek, že zaměstnavatel odvádí 17,8 % a zaměstnanec 5,4 %.

Dalším údajem, který bude použit je průměrná mzda České republiky podle OECD za rok 2017, ta byla 330 072 Kč ročně, 27 506 Kč měsíčně. Tento údaj je potřebný k rozdělení tří příjmových skupin. Jak již bylo zmíněno, první skupinou budou lidé získávající polovinu průměrné mzdy měsíčně, v tomto případě tedy 13 753 Kč měsíčně. Druhou vybranou skupinou jsou jedinci vydělávající průměrnou mzdu měsíčně, tedy 27 506 KČ měsíčně a jako poslední, třetí skupina, jedinci získávající mzdu 2x vyšší, než je mzda průměrná, s příjmy 55 012 Kč měsíčně.

Tab. č. 6: Příjmy ve skupinách 0.5 AW, 1.5 AW a 2 AW v České republice v roce 2017

	0.5 AW	1 AW	2 AW
2017	13 753 Kč	27 506 Kč	55 012 Kč

Tab.č.6., vlastní zpracování, zdroj: online: https://www.oecd.org/els/public-pensions/PAG2017-country-profile-Czech-Republic.pdf

Posledním potřebným faktorem, který je nutné před představením modelových příkladů zmínit jsou hrubé náhradové poměry ve Francii, díky kterým dojdeme k výsledku, jakou penzi, by čeští penzisté pobírali, pokud by byl aplikován francouzský systém. Hrubé náhradové poměry za všechny tři skupiny za rok 2017 za Francii jsou uvedeny v následující tabulce č.7

Tab. č. 7: Hrubé náhradové poměry ve Francii v roce 2017

Rok/příjmové skupiny	0.5 AW	1 AW	2 AW
2017	60.5 %	60.5 %	51.8 %

Tab.č.7., vlastní zpracování, zdroj: online: https://doi.org/10.1787/pension_glance-2017-en

Příklad č.1

V prvním příkladu budeme předpokládat jedince, který vydělává polovinu průměrné mzdy, tedy 13 753 Kč měsíčně. S takovou mzdou vydělává méně, než je daný strop sociálního zabezpečení a spadá do 1. skupiny ve II. pilíři, zaměstnanec tedy odvádí do II. pilíře 3,10 % ze mzdy a zaměstnavatel 4,65 %. V rámci I. pilíře se jedinec

nachází pod hranicí stropu sociálního zabezpečení, tím pádem odvádí ze své mzdy 6,9 %, a zaměstnavatel za něj odvádí 8,55 % ze mzdy. Do I. pilíře jsou odvody za zaměstnance 949 Kč, za zaměstnavatele 1 176 Kč, odvody do II. pilíře vychází za zaměstnance na 426 Kč a za zaměstnavatele 640 Kč. Celkově pojištěnec přijímající polovinu průměrné mzdy odvádí měsíčně 1 375 Kč ze svého příjmu na důchodové pojištění, zaměstnavatel je povinen zaplatit 1 816 Kč. V II. pilíří je placení pojistného rozděleno mezi tyto dva subjekty tak, že pojištěnci odvádí 40 % a zaměstnavatelé 60 %, pro kontrolu spočteme, zda toto rozdělení na našem modelovém příkladu funguje, celková částka odvedena do II. pilíře je 1066 Kč, z toho 40 % je zaokrouhleně 426 Kč, můžeme se tedy přesvědčit, že rozdělení odpovídá. Tyto odvody porovnáme s odvody na důchodové pojištění v České republice, za českých podmínek. V tomto případě by zaměstnavatel odváděl měsíčně 2 448 Kč a zaměstnanec 743 Kč. Zaměstnanec by tedy za francouzských podmínek měsíčně odváděl o 632 Kč vyšší částku, než za podmínek českých a zaměstnavatel o 632 Kč nižší částku.

Nejvíce nás zajímá, jaký bude mít tento penzista důchod, v případě používání daných odvodů. Penzi zjistíme jednoduše, pomocí hrubého náhradového poměru, ten je pro jedince v této příjmové skupině na 60,5 %. V tomto příkladě pojištěnec, který ve svém ekonomicky aktivním období pobírá mzdu 13 753 Kč, má po splnění všech podmínek nárok na penzi ve výši 8 321 Kč. Můžeme předpokládat stejného penzistu s totožnými výdělky, za fungování systému českého a s platností českých hrubých náhradových poměrů. Tento jedinec by za takových podmínek přijímal penzi ve výši 10 191 Kč, tato částka je o 1 870 Kč vyšší, než jaká je částka vypočítána při fungování systému francouzského. V rámci českého systému mají důchodci v této příjmové skupině vyšší penzi.

Příklad č.2

V příkladu č.2 předpokládáme typového jedince, který měsíčně přijímá průměrnou mzdu, přesně tedy 27 506 Kč. U tohoto jedince jsou procentní odvody stejné jako v předchozím případě, jelikož nepřesahuje strop sociálního zabezpečení, který je totožný s průměrnou mzdou.

Do I. pilíře odvádí jedinec č.2 měsíčně 1898 Kč (6,9 % z 27 506 Kč), zaměstnavatel za tohoto pojištěnce odvádí 2 352 Kč (8,55 % z 27 506 Kč). Odvody do II. pilíře jsou rozděleny následovně: jelikož pojištěnec spadá jen do první větve procentních odvodů je povinnen měsíčně odvádět ze své mzdy 3,10 %, v tomto případě 853 Kč, zaměstnavatel za tohoto jedince odvádí 4,65 %, tedy 1 279 Kč. Z těchto odvodů a výpočtů vychází, že účastník penzijního systému měsíčně do obou dvou pilířů odvádí ze svého měsíčního příjmu ve výši 27 506 Kč částku 2 751 Kč, zaměstnavatel za něj odvádí částku 3 631 Kč. V případě českých podmínek sazeb a odvodů do důchodového pojištění, by zaměstnavatel odváděl částku 1 485 Kč a zaměstnavatel částku ve výši 4 896 Kč.

Stejně jako v příkladě předchozím zjistíme dle hrubého náhradového poměru výši penze, kterou bude člověk přijímající průměrnou mzdu získávat. V roce 2017 byl hrubý náhradový poměr pro tuto příjmovou skupinu 60,5 %, je totožný s hrubým náhradovým poměrem pro příjmovou skupinu 0.5 AW. Z toho vyplývá, že má pojištěnec, který získává mzdu 27 506 Kč, po odchodu do důchodu nárok na penzi ve výši 16 641 Kč. Pro porovnání, jestli by si lidé v této příjmové skupině vedli lépe za fungování francouzského nebo českého systému, vypočítáme penzi i s hrubým náhradovým poměrem v České republice za rok 2017. Ten byl ve výši 45,8 %. Z toho již jednoduše vyvodíme, že ten samý jedinec za fungování českých podmínek bude získávat pouze 12 598 Kč měsíčně, to je o 4 043 Kč méně, než za použití podmínek francouzských. Zde znovu narážíme na fakt, že v České republice jsou nižší příjmové skupiny zvýhodňovány na úkor vysoce příjmových skupin. Jak si můžeme povšimnout již u příkladu č.1, kde daný jedinec získával vyšší penzi za českých podmínek.

Příklad č.3

V posledním modelovém příkladu předpokládáme jedince, který dosahuje měsíčních příjmu, které jsou 2x vyšší, než je průměrná mzda, přesně tedy jedince vydělávajícího 55 012 Kč. Odvádění příspěvků do druhého pilíře je v tomto případě složitější, než u předchozíh příkladů. Je tomu tak, jelikož typový jedinec přesahuje svou mzdou strop sociálního zabezpečení, to znamená, že do tohoto stropu jedinec odvádí 3,10 % z hrubé mzdy a zaměstnavatel 4,65 %, z částky která přesahuje tento strop odvádí zaměstnanec 8,10 % a zaměstnavatel 12,15 %.

Pojištěnec č.3 odvádí do I. pilíře 6,9 % jen z části hrubé mzdy, která spadá do stropu sociálního zabezpečení, odvody do I. pilíře se u tohoto jedince vypočítávají jen z 27 506 Kč, to vychází na částku 1 898 Kč, zaměstnavatel odvádí 8,55 %, tedy 2 352 Kč. V rámci druhého pilíře je z první větve odvodů za zaměstnance odváděno 853 Kč a 1 279 Kč za zaměstnavatele. Procentní odvody z druhé větvě jsou vypočítávány ze zbývající částky nad stropem sociálního zabezpečení, která v našem případě činí 27 506 Kč, odvody tedy vychází 2 228 Kč za zaměstnance a 3 342 Kč za zaměstnavatele. Účastník penzijního systému měsíčně do obou dvou pilířů odvádí částku 4 979 Kč a zaměstnavatel odvádí v tomto případě 6 973 Kč. V případě České republiky by však zaměstnanec odváděl částku 2 971 Kč. Zaměstnavatel by odváděl částku ve výši 9 792 Kč.

Hrubý náhradový poměr v případě používání francouzského systému činí 51,8 %, z tohoto procentního poměru vychází, že jedinec, který za své ekonomicky aktivní období pobírá mzdu dvakrát vyšší, než je mzda průměrná, bude po odchodu přijímat penzi ve výši 28 496 Kč. Ten samý jedinec by při používání českých podmínek důchodového pojištění a českých hrubých náhradových poměrů získal penzi ve výši 17 439 Kč. V tomto případě je rozdíl mezi získanou penzí poměrně markantní, přesně činí 11 057 Kč.

Je vidno, že v případě aplikace francouzského systému by si pohoršila první příjmová skupina, naopak dvě vyšší příjmové skupiny by si polepšily. Francouzský systém je více spravedlivý s ohledem na hrubé náhradové poměry, na základě vypočítaných příkladů, se můžeme přesvědčit o tom, že jedinci ze všech tří příjmových skupin, v případě francouzské aplikace, přijímají penzi přibližně ve výši poloviny svého předchozího platu. Naopak v případě aplikace českých hrubých náhradových poměrů je na první pohled zřetelné, že nejlepší náhradový poměr má nejnižší příjmová skupina.

V následující tabulce jsou shrnuty veškeré zjištěné informace v rámci této podkapitoly. V druhém řádku tabulky jsou vypsány odvody do I. pilíře při aplikaci francouzského systému, za zaměstnavatele a zaměstnance. Ve třetím řádku tabulky jsou k nalezení odvody do II. pilíře, také za zaměstnance i zaměstnavatele. Ve čtvrtém řádku jsou vypočtěny odvody do I. pilíře, v případě používání procentních sazeb platných v České republice. Dále můžeme v tabulce nalézt výši hypotetických penzí, za použití

francouzských hrubých náhradových poměrů a v posledním řádku jsou penze, které by byly účastníky penzijního pojištění přijímány za použití českých hrubých náhradových poměrů.

Tab. č. 8: Vypočtené hodnoty odvodů a penzí v rámci všech příjmových skupin

	0.5 AW	1 AW	2 AW
I. pilíř odvody			
zamětsnanec	949 Kč	1 898 Kč	1 898 Kč
zaměstnavatel	1 176 Kč	2 352 Kč	2 352 Kč
II. pilíř odvody			
zaměstnanec	426 Kč	853 Kč	2 228 Kč
zaměstnavatel	640 Kč	1 279 Kč	3 342 Kč
I. pilíř odvody ČR			
zaměstnanec	743 Kč	1 485 Kč	2 971 Kč
zaměstnavatel	2 448 Kč	4 896 Kč	9 792 Kč
Hypotetická penze	8 321 Kč	16 641 Kč	28 496 Kč
Penze Česká republika	10 191 Kč	12 598 Kč	17 439 Kč

Tab.č.8.: vlastní zpracování, zdroj: vlastní výpočty

2.3.2 Příjmy a výdaje na penze, v případě aplikace francouzského systému

V této části budou podle příjmových decilů za rok 2017 vypočteny příjmy státu na důchodové pojištění od všech ekonomicky aktivních osob. Dále budou podle hrubých náhradových poměrů za daný rok vypočteny výdaje na penze pro všechny tyto pojištěnce. Příklady jsou zjednodušené, detailnější výpočty této aplikace by bylo možné provést v pokračování, v rámci diplomové práce. Začátkem této kapitoly budou představeny údaje potřebné k následujícím výpočtům.

Tab. č. 9: Průměrné mzdy 1. a 3. kvartilu v České republice v roce 2017

	1. kvartil	3. kvartil
2017	19 674 Kč	35 550 Kč

Tab č.9: vlastní zpracování, zdroj: online: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=MZD11&z=T&f=TABULKA&katalog=30852&str=v377&c=v3~8__RP2017#w=

Průměrná mzda za rok 2017 bude brána z 1. a 3. kvartilu průměrných mezd za rok 2017 z Českého statistického úřadu. Průměrná mzda 1. kvartilu byla v tomto roce 19 674 Kč a průměrná mzda 3. kvartilu 35 550 Kč. Ekonomicky aktivní část obyvatelstva zjistíme podle míry ekonomické aktivity v roce 2017, ta je počítána pro věkovou skupinu 15-64 let a v tomto roce ve výši 76,2 %. Dle věkového složení obyvatelstva k 1.1.2018 bylo v této skupině 6 899 195 lidí, procentním poměrem podle míry ekonomické aktivity jednoduše spočítáme, že reálně pracujících lidí bylo v tomto roce 5 257 187 z celého obyvatelstva.

Další představenou hodnotou budou hrubé náhradové poměry, ty budou použity následovně: pro 1. kvartil budou použity hrubé náhradové poměry 0.75 AW, které byly ve Francii v roce 2017 ve výši 60,5 % a pro 3. kvartil budou použity hrubé náhradové poměry ze skupiny 1,5 AW, které byly v roce 2017 ve Francii 54,8 %. Jelikož průměrné mzdy se liší od dělení podle OECD na příjmové skupiny, jsou vybrány nejbližší hrubé náhradové poměry těmto skupinám.

Nejprve vypočítáme odvody, které budou pojištěnci z obou kvartilů platit. Rozdělíme si počet ekonomicky aktivních za rok 2017 na dvě stejně velké příjmové

skupiny v rámci dvou kvartilů. To znamená, že první skupina, ve které je 2 628 593 lidí dostávála průměrnou mzdu ve výši 19 674 Kč a druhá skupina, ve které je také 2 628 593 lidí, přijímala průměrnou mzdu ve výši 35 550. Pro první skupinu s nižší průměrnou mzdou budou odvody do I. pilíře za zaměstnance i zaměstnavatele dohromady 3 040 Kč a odvody do II. pilíře budou ve výši 1 525 Kč. Pro skupinu druhou, která v průměru přijímá mzdu ve výši 35 550, budou odvody do I. pilíře 4 250 Kč a odvody do II. pilíře 3 761 Kč. Po sečtení odvodů na důchodové pojištění a potřebných matematických úpravách můžeme zjistit, jaké jsou roční příjmy státu v rámci odvodů na starobní důchody. Jedinec z první skupiny odvádí celkem měsíčně v rámci obou dvou pilířů 4 565 Kč, za celý rok tedy odvede 54 780 Kč, když toto číslo vynásobíme počtem jedinců v dané příjmové skupině, dostaneme celkový výsledek za daný kvartil, který je ve výši 143,9 miliard korun. Stejný výpočet provedeme pro jedince z druhé skupiny, který měsíčně odvádí 8 011 Kč, za celý kalendářní rok odvede 96 132 Kč, tuto částku vypočteme dohromady za každého jedince ve skupině a vyjde nám, že v rámci třetího kvartilu se ročně odvede na důchodové pojištění 252,7 miliard korun českých. Při sečtění obou částek dohromady zjistíme hypotetické příjmy státu v rámci důchodového pojištění, ty tedy za rok 2017 v našem příkladě činily 396,6 miliard korun.

V další části se blíže podíváme na výdaje na penze v případě aplikování francouzského penzijního systému. Možností jak zjistit, jaký důchod budou dané příjmové skupiny přijímat jsou znovu hrubé náhradové poměry. Pro první kvartil použijeme hrubý náhradový poměr 60,5 % a pro třetí kvartil použijeme poměr 54,8 %. V roce 2017 bylo v České republice 1 800 233 lidí, kteří pobírali starobní důchod. Když rozdělíme tuto část obyvatel na dvě poloviny a jejich penze budeme počítat na základě průměrných mezd dvou kvartilů, které máme již v této kapitole popsané, můžeme pomocí hrubých náhradových poměrů zjistit přibližnou výši penze pro obě dvě skupiny a tím vypočítat, jaké by teoreticky byly v roce 2017 výdaje na starobní důchody v České republice, za použití francouzských podmínek. Jedinec z první skupiny by pobíral penzi ve výši 11 903 Kč, jelikož je tato skupina zastoupena 900 116 lidmi, dohromady by této skupině bylo vyplaceno za celý rok 128,6 miliard korun. Oproti tomu, jedinec z druhé skupiny bude pobírat penzi ve výši 19 481 Kč měsíčně, tato skupina je zastoupena stejným počtem lidí jako první, dohromady na ni bude hypoteticky vyplaceno 210,4

miliard korun. Celkem tedy výdaje na veškeré starobní penze vychází na 339 miliard korun.

V roce 2017 byly výdaje na složku důchodového pojištění v České republice ve výši 404 mld. Kč, do této částky spadají nejen příspěvky na starobní penze, ale také invalidní a pozůstalostní důchody. Samostatně na starobní důchody bylo vynaloženo 333,8 mld Kč, tato částka vychází jako 82,6 % z veškerých výdajů na důchodové pojištění. Dále víme, že celkové příjmy na důchodové pojištění byly v roce 2017 ve výši 405,3 mld. Kč, pokud z této částky uděláme procentní výměru ve výši 82,6 %, zjistíme, že příjmy na starobní důchody byly okolo 334,8 mld. Kč. V tomto případě byly tedy příjmy na starobní penze také vyšší, než výdaje na ně. Tento jev však v rámci českého důchodového pojištění není častý, důchodový účet byl kladný poprvé od roku 2008. (Měšec, 2018)

V následující tabulce jsou znázorněny příjmy a výdaje na starobní penze za použití francouzských podmínek v České republice a také příjmy a výdaje za podmínek stávajících.

Tab. č. 10: Příjmy a výdaje na starobní penze, za použití francouzských a českých podmínek v roce 2017

2017	Příjmy	Výdaje	Příjmy-výdaje
Za použití francouzského systému	**396,6 mld. Kč**	**339 mld. Kč**	**57,6 mld. Kč**
Za používání českého systému	**334,8 mld. Kč**	**333,8 mld. Kč**	**1 mld. Kč**

Tab. č. 10: vlastní zpracování, zdroj: vlastní výpočty

Z tohoto příkladu je patrné, že odvody na starobní penze jsou při použití francouzských odvodů vyšší, než momentální vyplácené penze, tím pádem stát nemusí tuto položku státního rozpočtu dotovat z nějaké jiné. Ani jeden z účtů za rok 2017 nebyl deficitní, u francouzského systému si ale můžeme povšimnout, že přebytek byl o 56,6 mld. Kč vyšší, než u použitého českého systému. Musíme však přihlédnout k faktu, že všechny modelové příklady jsou zjednodušené a neshodují se stoprocentně s realitou, jelikož nejsou k dostání veškerá potřebná data k detailní analýze.

Závěr

Cílem bakalářské práce byla komparace penzijních systémů a jejich analýza. Penzijní systém České republiky a Francie byl detailně popsán v teoretické části a následně porovnán v části praktické. Počáteční hypotézou bylo, zda by si Česká republika měla ponechat svůj penzijní systém, anebo by byl systém jiné země, v tomto případě Francie, lepším řešením. Dle modelových příkladů a výpočtů příjmů a výdajů na starobní penze vychází, že francouzský systém by byl pro Českou republiku lepším řešením. Zejména z toho důvodu, že za použití francouzských podmínek byl účet starobních penzí přebytkový, a to přesně o 57,6 mld. Kč. Během zpracování bakalářské práce se došlo k závěru, že téma penzijních systému a jejich nastavení je v dnešní době velice aktuální a dá se říci, že penzijní systémy jako takové, jsou v neustálém procesu přeměňování se a snahy nalézt, co nejlepší možná řešení v rámci dané problematiky, ať už se jedná o stárnutí obyvatelstva nebo celkové financování. Pro národohospodáře by mělo toto téma být jedním z hlavních, jelikož na financování starobních důchodů je v České republice ročně vynaloženo skoro 9 % HDP. (OECD, 2017)

Hlavní částí teoretické části práce bylo přiblížení různých modelů sociální politiky a vysvětlení základních principů a fungování penzijních systémů, jejich rozdělení podle financování, klasifikace dle pozorovatelů, či klasifikace podle typů konstrukce. V další stěžejní kapitole bylo vysvětleno fungování obou penzijních systémů v pozorovaných zemích, tedy jak systému České republiky, tak Francie. Neméně významné je pozorování historického vývoje penzijních systémů, který byl u obou zemí detailně popsán, ačkoliv Francie oproti České republice, má značně dělší vývoj svého sociálního systému, který se datuje až do středověku. Zároveň byly lehce nastíněny rozdíly mezi oběma systémy, které byly blíže popsány v praktické části práce.

Praktická část byla v rámci poznatků podstatně zajímavější, na začátku jsou uvedeny rozdíly mezi danými zeměmi, jak parametrické, tak i teoretické. V rámci uvedení do problematiky byly ukázán vývoj různých typů náhradových poměrů, který byl také komentován. Uveden byl agregovaný, hrubý a čistý náhradový poměr, z nichž hrubý náhradový poměr byl popsán nejdetailněji z důvodu jeho používání v dalších kapitolách a modelových příkladech. Hlavním zjištěním této analýzy je považován fakt,

že v rámci různých příjmových skupin jsou ve Francii více rovnostářsky rozdělené hrubé náhradové poměry, oproti České republice, ve které je má nejyšší hrubé náhradové poměry nejnižší příjmová skupina, která přijímá mzdu ve výši poloviny průměrné mzdy. Dalším zajímavým zjištěním bylo rozdělení procentních odvodů mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. Ve Francii je zátěž odvodů na starobní penze rozdělena tak, že 40 % z celkové částky odvádí zaměstnanec a 60 % zaměstnavatel. V České republice tomu tak není, zaměstnavatel je zatížen odvody na důchodové pojištění značně více, než zaměstnavatel. Dle mého názoru, je francouzský typ rozdělování lepším způsobem, co se týče příjmů v důchodovém období pro penzisty, jelikož v České republice ti, kteří vydělávají více, nedostávají tak velkou částku v penzi, z důvodu solidarity mezi příjmovými skupinami.

V další části práce, která se týkala aplikace francouzských procentuálních odvodů a hrubých náhradových poměrů na české příjmové skupiny se potvrdilo, že by důchodci, kteří ve svém ekonomicky aktivním období byly ve vyšších příjmových skupinách, dostávaly vyšší penzi, než při klasickém českém vyplácení. Nejnižší příjmová skupina si ovšem v rámci francouzského systému pohoršila, a to přesně o 1870 Kč. Zároveň byly aplikovány odvody do II. pilíře, který byl však v České republice zrušen. Tyto odvody do II. pilíře a jejich rozdělení jsou v praktické části detailně popsány a s tímto srovnáním se nabízí myšlenka, zda zrušení II. pilíře v České republice byl dobrý nápad, když by tento pilíř mohl být plně funkční a státu by bylo z nějaké části ulehčeno, jelikož je zastoupen soukromými společnostmi. Nemělo by se jednat o kopírování francouzského systému, jelikož ten je v některých svých částech zbytečně složitý.

Úplným závěrem práce je třeba zmínit, že problematika penzí a penzijních systémů není záležitostí, která se dá vyřešit jednoduchými modelovými příklady, ty nám můžou jen pomoci ukázat a nastavit směr, kterým se případně při dalších změnách ubírat. Při hlubším pozorování a sledování této problematiky můžu říct, že dle mého názoru, je důležité, aby se politiky jednotlivých států, ať už Francie nebo České republiky snažily přimět obyvatelstvo k většímu investování a spoření do III. pilíře, jelikož není zdravé spoléhat se jen na stát.

Seznam tabulek

Tab. č. 1: Státní příspěvek na doplňkové penzijní spoření 11

Tab. č. 2: Hrubé náhradové poměry ve Francii v letech 2005-2017 24

Tab. č. 3: Hrubé náhradové poměry v České republice v letech 2005-2017 24

Tab. č. 4: Čisté náhradové poměry ve Francii v letech 2005-2017 27

Tab. č. 5: Odvody na důchodové pojištění ve Francii do I. a II. pilíře v roce 2017 32

Tab. č. 6: Příjmy ve skupinách 0.5 AW, 1.5 AW a 2 AW v České republice v roce 2017 33

Tab. č. 7: Hrubé náhradové poměry ve Francii v roce 2017 33

Tab. č. 8: Vypočtené hodnoty odvodů a penzí v rámci všech příjmových skupin 37

Tab. č. 9: Průměrné mzdy 1. a 3. kvartilu v České republice v roce 2017 38

Tab. č. 10: Příjmy a výdaje na starobní penze, za použití francouzských a českých podmínek v roce 2017..... 40

Seznam obrázků

Obr. č. 1: Vývoj agregovaného náhradového poměru v letech 2005-2017 v ČR, Francii a EU 28 22

Obr. č. 2: Vývoj počtu lidí nad 65 let, ohrožených chudobou, ve Francii, České republice a EU28 v letech 2007-2017..... 30

Zdroje

Bibliografické zdroje

BEZDĚK, Vladimír *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky (současný stav a potřeba reforem).* I. díl / Vladimír Bezděk. Praha : Česká národní banka. Sekce měnová, 2000

DUKOVÁ, Ivana, Martin DUKA a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika*. Grada, 2013. ISBN 978-80-247-3880-2.

GREGOROVÁ, Zdeňka. 1998. *Důchodové systémy*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s 53–100. ISBN 8021020032.

KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE; Vysoká škola ekonomická v Praze, 2015. ISBN 978-80-245-2096-4.

KLEPÁRNÍK, Vít, Vladimír ŠTÍPEK, Jan BITTNER a Michal PÍCL. *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. Praha: Úřad vlády ČR, 2017. ISBN 978-80-7440-190-9.

LOUŽEK, Marek. *Důchodová reforma*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 9788024626123.

POTERAJ, JAROSŁAW. The french pension system. *Annals of the University of Petroşani*. 2009, 2009(9), 155-164.

RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-821-5.

VOJTĚCH, Krebs a kolektiv. *Sociální politika*. 5. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-585-4.

Elektronické zdroje

II. pilíř - Důchodové spoření (ukončení). *Www.mfcr.cz* [online]. 28.1.2013 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/ii-pilir-duchodove-sporeni

Aggregate replacement ratio. *Www.eurostat.com* [online]. [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tespm100&plugin=1

At risk of poverty or social exclusion rate for elderly (65+). *Www.eurostat.com* [online]. [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tespm090&plugin=1

Co je doplňkové penzijní spoření. *Www.kbps.cz* [online]. [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: https://www.kbps.cz/doplnkove-penzijni-sporeni1/co-je-doplnkove-penzijni-sporeni/

Distribuce hrubých měsíčních mezd zaměstnanců podle hlavních tříd CZ-ISCO [online]. Český statistický úřad [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=MZD11&z=T&f=TABULKA&katalog=30852&str=v377&c=v3~8__RP2017#w=

Důchodové pojištění. *www.MPSV.cz* [online]. [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/cs/3

Důchodový účet skončil poprvé od roku 2008 v plusu. Výdaje vzrostly o 100 miliard [online]. 2018 [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: https://www.mesec.cz/aktuality/duchodovy-ucet-skoncil-poprve-od-roku-2008-v-plusu-vydaje-vzrostly-o-100-miliard/

HISTOIRE DU SYSTÈME DE RETRAITE FRANÇAIS : LES PRINCIPALES ÉTAPES. *Www.retraite.com* [online]. [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: https://www.retraite.com/dossier-retraite/histoire-du-systeme-de-retraite-francais-les-principales-etapes.html

Historical Perspective on Pension System around the world [online]. In: . [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: http://www.ilcfrance.org/images/upload/pages/16%2009%2014%20retirement%20in%20France%20word%20final.pdf

Historique du système de retraite en France. *Www.fnaropa.fr* [online]. [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: https://www.fnaropa.fr/votre-retraite/historique-du-systeme-de-retraite-en-france

Hraniční meze chudoby [online]. Český statistický úřad, 2016 [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: https://www.statistikaamy.cz/2016/03/hranicni-meze-chudoby/

JERMÁŘ, Petr. Chudoba a materiální deprivace. *Www.banky.cz* [online]. 17.05.2016 [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: https://www.banky.cz/clanky/chudoba-a-materialni-deprivace/

KAGAN, Julia. Replacement rate. *Www.investopedia.com* [online]. 02.01.2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: https://www.investopedia.com/terms/r/replacement-rate.asp

K UDRŽITELNOSTI PRŮBĚŽNÉHO DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU V KONTEXTU STÁRNUTÍ POPULACE V ČESKÉ REPUBLICE [online]. 2013, (3) [cit. 2018-12-15]. ISSN 2336-8225. Dostupné z: https://www.vse.cz/polek/900

Les différentes réformes des retraites de 1993 à 2014. *Www.vie-publique.fr* [online]. 28.9.2018 [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: http://www.vie-publique.fr/actualite/dossier/retraites-2019/differentes-reformes-retraites-1993-2014.html

Les grandes dates de la retraite en France. *Www.la-retraite-en-clair.fr* [online]. 2017, 23.11.2017 [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: https://www.la-retraite-en-clair.fr/cid3191514/les-grandes-dates-retraite-france.html

Mean and median income by household type - EU-SILC survey [online]. [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_di04&lang=en

OECD (2005), *OECD Pensions at a Glance 2005: Public Policies across OECD Countries*, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/pension_glance-2005-en.

OECD (2007), *Pensions at a Glance 2007: Public Policies across OECD Countries*, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/pension_glance-2007-en

OECD (2009), *Pensions at a Glance 2009: Retirement-Income Systems in OECD Countries*, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/pension_glance-2009-en.

OECD (2011), *Pensions at a Glance 2011: Retirement-income Systems in OECD and G20 Countries*, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/pension_glance-2011-en.

OECD (2013), *Pensions at a Glance 2013: OECD and G20 Indicators*, OECD Publishing, Paris,https://doi.org/10.1787/pension_glance-2013-en.

OECD (2015), *Pensions at a Glance 2015: OECD and G20 indicators*, OECD Publishing, Paris,https://doi.org/10.1787/pension_glance-2015-en.

OECD (2017), *Pensions at a Glance 2017: OECD and G20 Indicators*, OECD Publishing, Paris,https://doi.org/10.1787/pension_glance-2017-en.

OECD (2019), Gross pension replacement rates (indicator). doi: 10.1787/3d1afeb1-en (Accessed on 05 April 2019)

POUBELLE, Vincent. Retraites : Le livre blanc. *Www.fresques.ina.fr* [online]. [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: https://fresques.ina.fr/securite-sociale/fiche-media/Secuso00046/retraites-le-livre-blanc.html

Poverty Watch 2018 Older persons poverty and social exclusion - a reality [online]. 01.09.2018 [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: https://www.age-platform.eu/sites/default/files/AGE_Poverty_Watch_2018.pdf

PRÉSENTATION DE LA CNAVPL. *Www.cnavpl.fr* [online]. 2018 [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: https://www.cnavpl.fr/presentation-de-la-cnavpl/

RETRAITE : LES DATES CLÉS [online]. [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: https://www.agirc-arrco.fr/qui-sommes-nous/retraite-dates-cles/

Replacement rate [online]. 02.01.2019 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: https://www.investopedia.com/terms/r/replacement-rate.asp

ROSÈS, Annie. Robert Boulin : Amélioration des retraites et allongement de la durée d'assurance. *Www.fresques.ina.fr* [online]. [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: https://fresques.ina.fr/securite-sociale/fiche-media/Secuso00084/robert-boulin-amelioration-des-retraites-et-allongement-de-la-duree-d-assurance.html

RUDOLFOVÁ, Veronika. *Historie vývoje důchodového systému v ČR: Pracovní podklad pro Odbornou komisi pro důchodovou reformu* [online]. 2014 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: http://duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2014/07/V.-Rudolfov%C3%A1-Historie-v%C3%BDvoje-d%C5%AFchodov%C3%A9ho-syst%C3%A9mu-v-%C4%8CR-%C4%8Derven-2014.pdf

Souhrnné informace ke III. pilíři penzijního systému - Penzijní připojištění pro účastníky transformovaných fondů a doplňkové penzijní spoření. *Www.mfcr.cz*[online]. 2013 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/iii-pilir-doplnkove-penzijni-sporeni-a-p/zakladni-informace